100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

50

BEETHOVEN

DeAGOSTINI

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Ludwig van Beethoven

Numărul 50

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ

EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL

EDITOR: Petros Kapnistos

MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou

MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas

ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena

MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos

PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa

COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou

MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza

MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis

COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

ADAPTARE PENTRU LIMBA ROMÂNĂ:
Fast Translate, Best Communication Media SRL

DTP: RAY

TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.

DIRECTOR DE PRODUCTIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L

Country Manager: Mariana Mihălțan

Marketing Manager: Adina Bojică

Redactor: Gabriela Muntean

Distribution Manager: Dan Iordache

ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5, sector 5, București, România

DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

ISSN: 1791-0765

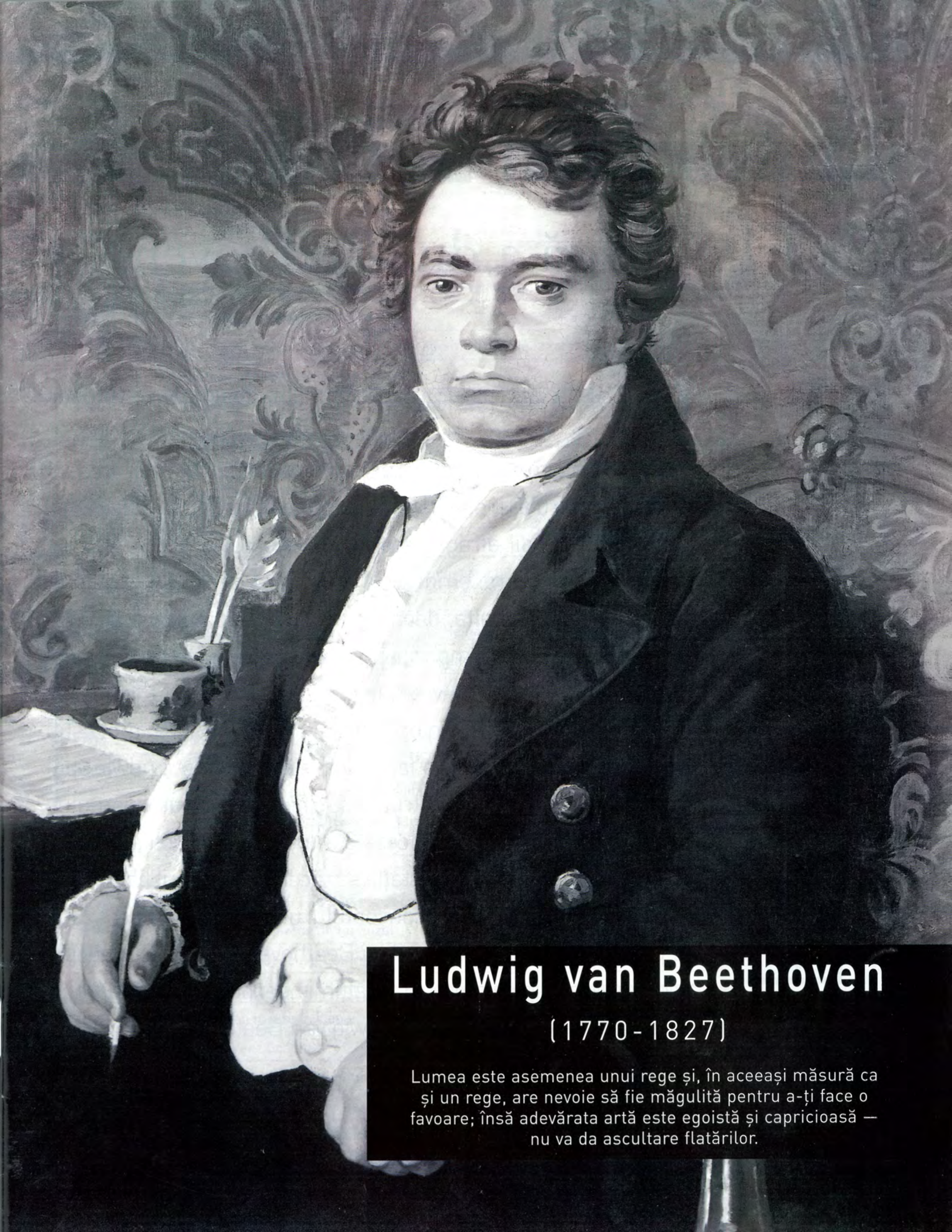
Fotografii: Uniphoto Press, Corbis Japan, American Photo, De Agostini Picture Library

Prețul numerelor

Prețul primului număr: 2,99 LEI/14,50 MDL

Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere: 5,99 LEI/29,99 MDL

Ludwig van Beethoven

(1770-1827)

Lumea este asemenea unui rege și, în aceeași măsură ca și un rege, are nevoie să fie măgulită pentru a-ți face o favoare; însă adevărata artă este egoistă și capricioasă — nu va da ascultare flatărilor.

Ludwig van Beethoven

Ce fel de viață a dus Beethoven?

PROLOG

ÎN FRANȚA SECOLULUI AL XVIII-LEA, înaintea Revoluției Franceze, muzica era un prilej de divertisment destinat nobilimii, un simplu instrument pentru a înlesni socializarea în saloane. Pentru a-și satisface audiența aristocratică, muzicienii prezentau melodii atrăgătoare în reprezentațiile lor. Astfel, ei erau nevoiți să se resemneze la gândul că ceea ce fac este o meserie ca oricare alta, deoarece nu se așteptau să li se dea libertatea de a crea compoziții prin care să se poată exprima pe ei înșiși. Totuși, în acele vremuri a trăit un geniu muzical care nu și-a permis lui însuși în primul rând să fie stăvilit în procesul creativ de această stare de fapt. Numele său a fost Ludwig van Beethoven. Beethoven pătrunsese în spiritul Iluminismului promovat de Revoluția Franceză și nu avea nicio obligație în a măguli aristocrația prin prestația sa. Aceasta i-a oferit libertatea de a crea muzică tributară conceptului umanist în artă și bazată pe propriile sale convingeri. Deși Beethoven și-a pierdut auzul, a continuat să ridice muzica la înălțimi neexplorate până atunci. Așadar, ce fel de viață a dus Ludwig van Beethoven?

TABEL CRONOLOGIC

1750	Moare Johann Sebastian Bach Începe să înflorească muzica clasică
1756	Se naște Wolfgang Amadeus Mozart
1766	Joseph Haydn devine șef de orchestră la curtea prințului Nikolaus Joseph von Esterházy
1770	Se naște Ludwig van Beethoven
1776	Beethoven începe să primească educație muzicală de la tatăl său
1785	Beethoven devine organistul Curții din Bonn
1787	Beethoven îl vizitează pe Mozart și ține o reprezentație improvizată
1789	Izbucnește Revoluția Franceză
1791	Moare Mozart
1792	Beethoven studiază în străinătate, la Viena Beethoven studiază sub oblăduirea lui Haydn
1794	Armata franceză atacă orașul Bonn
1798	Beethoven începe să prezinte semnele unei afecțiuni legate de auz
1799	Se încheie Revoluția Franceză
1802	Beethoven compune „Testamentul de la Heiligenstädter" („Heiligenstädter Testament")
1804	Napoleon Bonaparte devine împăratul Franței
1805	Prima reprezentație publică a Simfoniei a III-a în Mi bemol major (opus nr. 55) a lui Ludwig van Beethoven (cunoscută drept „Eroica")
1806	Sfântul Imperiu Roman se fărâmițează și este abolit de către Napoleon Bonaparte
1808	Prima reprezentație a Simfoniei a V-a în Re minor (opus nr. 67) a lui Ludwig van Beethoven În Spania izbucnește războiul de independență
1812	Beethoven compune „Scrisoare către o iubită nemuritoare" („Brief the unsterbliche Geliebte") Beethoven se întâlnește pentru prima dată cu Goethe
1814	Este ținut Congresul de la Viena
1815	Custodia nepotului lui Beethoven devine o problemă
1818	Beethoven își pierde de tot auzul
1819	Rudolf von Habsburg-Lothringen devine arhiepiscop
1824	Beethoven finalizează Simfonia a IX-a în Re minor (opus 125), cunoscută drept„Corala"
1827	Beethoven moare la Viena
1828	Moare Franz Schubert
1830	Epoca de aur a muzicii romantice
1876	Johannes Brahms finalizează prima simfonie
1921	Arnold Schoenberg devine pionierul muzicii dodecafonice

Viața marelui maestru muzical care a înfruntat suferința și greutățile

Muzica clasică, succesoarea muzicii baroce, a atins punctul culminant al epocii sale de aur în Europa odată cu apariția pe scena istoriei a lui Wolfgang Amadeus Mozart. Muza lui Mozart va găsi un alt geniu muzical pe care să îl inspire, în orașul Bonn, destul de îndepărtat de locuința lui Mozart din Viena. Acest geniu muzical, Ludwig van Beethoven, va schimba cursul istoriei muzicii. Soarta va face ca talentul său să fie însoțit și de multă suferință, dar a fost întotdeauna așa pentru Beethoven?

▲ Ludwig van Beethoven a crescut ca muzician, asemeni tatălui și bunicului său, într-o familie de muzicieni. A primit o educație severă și intensă încă de când era foarte mic. Rezultatele sale la școală nu erau strălucioare, lucru care a întărit convingerea tatălui său, Johann, de a-l pregăti pe băiatul său pentru a deveni muzician.

Cel de-al doilea Mozart

A treia generație de muzicieni

FLUVIUL RIN IZVORĂȘTE DIN ELVEȚIA, străbate nord-vestul Germaniei și Țările de Jos, înainte de a se vărsa în Marea Nordului. Legenda lui Lorelei spune că fecioare cu puteri supraomenești cântau pe malurile stâncoase ale fluviului și îi atrăgeau pe barcagii în adâncurile apelor prin cântecele lor. Tema acestei legende a fost abordată de multe personalități literare germane, precum poetul Heinrich Heine.

Orașul Bonn este situat pe malul Rinului. Perioada de maximă înflorire a orașului a fost sub conducerea unui „principe elector", numit astfel deoarece avea dreptul de a vota pentru accederea la tron a sfântului împărat roman de nație germană; atât tatăl lui Beethoven, cât și bunicul acestuia erau muzicieni la curtea acestui principe. Bunicul lui Beethoven, Ludwig, era cântăreț în registru de bas, însărcinat cu organizarea vocaliștilor, fiind o personalitate desăvârșită care deținea rangul de capelmaistru (Kapellmeister), cu rolul de a aduna și de a alege muzicieni la curte. Bunicul lui Beethoven mai avea și alte ocupații secundare, precum aceea de a comercializa rachiu și de a se implica în tranzacțiile financiare; la acea vreme, familia Beethoven o ducea destul de bine. Fiul acestuia, Johann a moștenit poziția tatălui său, fiind el însuși cântăreț. Deși nu avea o voce la fel de frumoasă ca a tatălui său, Johann era totuși apreciat pentru vocea sa și, în plus, cânta și la vioară.

În anul 1767, Johann s-a căsătorit cu Maria Magdalena Kerevich. Deoarece Maria rămăsese văduvă, tatăl lui Johann s-a opus acestei căsătorii. Însă Maria era o femeie blândă și inteligentă, care se sacrificase pentru a-l ajuta pe tatăl răposatului ei soț, care era un om aspru și sever, precum și pe soția acestuia, care aparent din cauza presiunilor muncii devenise alcoolică. Aceste aspecte elocvente cu privire la caracterul deosebit al Mariei au făcut ca, în cele din urmă, familia lui Johann van Beethoven să o accepte.

Casa în care a crescut Beethoven. Beethoven s-a născut la cel de-al treilea etaj al acestei clădiri. Astăzi ea este păstrată în memoria lui Beethoven și primește nenumărați vizitatori.

▼ Mama lui Beethoven, Maria Magdalena Kerevich era o femeie extrem de discretă și de liniștită. Se spune că rareori putea fi văzută zâmbind sau râzând.

Primul copil al lui Johann și al Mariei a murit la scurt timp de la naștere. Anul următor, la data de 16 decembrie 1770, familia Beethoven va fi binecuvântată cu nașterea unui al doilea băiat. L-au botezat Ludwig, după numele bunicului băiețelului.

Johann și Maria vor avea șapte copii, însă numai trei dintre aceștia vor ajunge la maturitate: Ludwig, Caspar Anton Carl și Nicholas Johann. Astfel, Ludwig era cel mai mare copil din familie.

Educația acordată copilului-minune

Bunicul micuțului Ludwig a murit pe când acesta avea numai trei ani. În consecință, de educația sa muzicală se va ocupa tatăl său, Johann, care, din punct de vedere al talentului muzical, îi era inferior bunicului lui Ludwig. Instrumentul pe care îl folosea Beethoven la vârsta de șase ani pentru lecțiile sale de muzică era clavicordul, precursorul pianului din zilele noastre. În foarte scurt timp, Beethoven a acumulat toate cunoștințele fundamentale privind o reprezentație muzicală, iar tatăl său, Johann era uimit de dezvoltarea rapidă a fiului său ca muzician.

În aceeași perioadă, un alt copil-minune atrăgea atenția asupra sa.

Numele său era Wolfgang Amadeus Mozart. Mozart era cu paisprezece ani mai mare decât Beethoven și demonstrase că are talent încă de la

vârsta de șase ani, călătorind în jurul Europei, într-un turneu muzical.

Johann a început să conștientizeze iminenta stagnare a carierei sale la aceea a unui muzician la curte, fără șansa de a avansa; în această perioadă începe să bea tot mai mult pentru a-și îneca amarul în băutură. Fiul său demonstra talente muzicale uimitoare, iar Johann, dezamăgit de destinul său, și-a proiectat asupra fiului propriul său vis de a deveni următorul Mozart.

Educația pe care a primit-o Beethoven după ce tatăl său a îmbrățișat aceste ambiții a fost oferită cu o rigoare ieșită din comun. Micuțul Beethoven nu ieșea aproape niciodată afară să se joace; în schimb, în fiecare zi exersa la clavicord, repetând aceeași melodie de zeci de ori. Nu îi era permis să încerce să cânte secvențe melodice care nu erau scrise în partitură. De fiecare dată când Beethoven încerca să cânte o melodie după cum se simțea inspirat să o facă, era mustrat fără milă astfel încât nici nu îi mai putea trece prin gând să creeze compoziții originale. Deși acest tip de educație era probabil înăbușitoare, talentul muzical al lui Beethoven a continuat să se dezvolte.

Fluviul Rin are o lungime de 1320 de kilometri. Peste jumătate din lungimea acestuia străbate Germania, uneori el fiind denumit drept „părintele Germaniei".

Când avea numai opt ani, tatăl său l-a implicat în participarea la un concert din Köln. Se anunțase că un băiețel de șase ani va cânta în concert. Era un șiretlic din partea lui Johann pentru a-i face reclamă fiului său ca fiind un copil-minune, asemeni tiparului impus deja de Mozart. Beethoven a cântat câteva melodii la clavicord, dar denumirile exacte ale acestora nu sunt cunoscute. Aceasta a fost, așadar, prima reprezentație publică a lui Ludwig van Beethoven.

Tehnica interpretativă a lui Beethoven va continua să se dezvolte, astfel încât în scurt timp a devenit prea pregătit pentru lecțiile pe care i le mai putea da Johann; astfel, a început să ia lecții de orgă de la organistul curții, Henricus van den Eeden, precum și de la Tobias Pfeiffer, tenor care locuia cu familia Beethoven la acea vreme. Pfeiffer era un profesor mai bun decât Johann, însă asemeni lui, îi plăcea să bea fără măsură. Se spune că Johann și Pfeiffer își petreceau deseori seara îmbătându-se, iar apoi se întorceau acasă unde îl trezeau cu forța din somn pe tânărul Ludwig, obligându-l să cânte până în zori.

Bunicul lui Ludwig van Beethoven, după numele căruia a fost botezat marele compozitor. Era un cântăreț desăvârșit în registru bas și va apărea în spectacole de operă până în ultimii ani ai vieții sale.

Din culise

STILURI DE-A LUNGUL TIMPULUI

Principala direcție în muzică în timpul Renașterii, în secolele al XIV-lea și al XV-lea, cu mult înaintea lui Beethoven, era concentrată pe polifonie, o textură muzicală constând din două sau mai multe voci melodice independente, opusă muzicii cu o singură voce (monofonia) sau muzicii cu o singură voce melodică dominantă, acompaniată de acorduri (omofonie).

În perioada barocă a secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, această tendință a început să fie înlocuită de un stil care cuprindea un element cifrat de bas. Basul cifrat sau profund este un sistem unitar de adnotări armonice, utilizat pentru a indica semnele de pauză, acordurile și disonanțele, legate de sunetele joase. Basul cifrat este asociat frecvent cu „basso continuo", un acompaniament utilizat în aproape toate genurile de muzică din perioada barocă și foarte rar întâlnit în muzica modernă. Cea mai mare parte a partiturilor din această perioadă cuprindeau două „voci": melodia de bază și un „basso continuo" de acompaniere. În cadrul partiturilor utilizate pentru compozițiile de genul „basso continuo", numeralele indică pauzele care împiedică simbolul muzical de notare; interpretul urmărește aceste note pentru a crea melodia în timp ce armonizează acordurile după bunul plac. Această metodă interpretativă era folosită de organiștii care acompaniau corurile în reprezentațiile polifonice. Muzica Renașterii aprecia „acumularea" de mai multe secvențe melodice, melodia fiind îmbogățită de acorduri și de note de bas care completau secvența și creau o armonie. Elementele de bază ale armoniei moderne care sunt importante pentru aceasta au fost stabilite ferm în perioada barocă. Relația de simbioză dintre aceasta și dezvoltarea rapidă a diferitelor tipuri de instrumente muzicale în același timp nu trebuie ignorată.

Era clasică a început la sfârșitul secolului al XVIII-lea, iar metodele de orchestrație ale grupurilor de instrumente muzicale pentru interpretarea unei melodii care au evoluat până atunci au fost luate în considerare în compunerea noilor partituri, iar metoda basului cifrat a început treptat să piardă teren în favoarea altor metode, mai puțin utilizate până atunci.

Una dintre formele muzicii baroce instrumentale care s-a dezvoltat considerabil în această perioadă este sonata. Ea se baza pe o anumită temă, o melodie cu tonalități contrastante, care se sintetizau în tema orginială. Beethoven a fost numai unul dintre numeroșii compozitori care au avut succes cu această formă a muzicii baroce, sonata.

În secolul al XVIII-lea, membrii nobilimii ascultau deseori concerte la curte sau în saloane. Spectacolul propriu-zis era însă secundar, rolul său fiind acela de a crea o atmosferă propice respectivei adunări.

Adolescentul muzician la curte

Întâlnirea cu un mentor

PÂNĂ LA VÂRSTA DE 11 ANI, Beethoven avusese mai mulți profesori. Nu a studiat numai clavicordul, dar și orga, vioara și pianul, devenind specialist în toate aceste instrumente. A renunțat la școala de limbă latină pentru a se concentra pe studiile muzicale și după demisia lui van den Eeden, noul său profesor de la curte va fi organistul Christian Gottlob Neefe.

Beethoven va deveni student al lui Neefe în anul 1782, fiind atât de talentat încât de fiecare dată când acesta lipsea, Beethoven îl înlocuia în poziția sa de organist la curte. Neefe avea numai cuvinte de laudă pentru talentul tânărului elev. A publicat unele dintre compozițiile elevului său. Beethoven fusese supranumit într-o publicație muzicală a vremii drept „noul Mozart".

În anul 1784, prințul elector de Köln a murit. Succesorul său va fi Maximilian Franț, fiul împărătesei Maria Tereza a Austriei. În acea perioadă, orașul Bonn trecea printr-o criză financiară, iar teatrul național a fost închis. De asemenea, muzicienii de la curte au fost nevoiți să facă față reducerilor salariale drastice. Neefe nu a fost nici el ocolit. Cu toate acestea, chiar și în această perioadă de strâmtoare financiară, Beethoven a fost angajat la curte ca organist secund.

▲ O imagine din secolul al XIX-lea, înfățișându-l pe Beethoven interpretând în fața lui Mozart; era o scenă memorabilă care reprezenta doi giganți ai tradiției muzicale occidentale.

Tatăl lui Beethoven ajunsese un alcoolic în toată regula, iar situația familiei Beethoven devenea tot mai grea. Venitul constant al tânărului fiu trebuie să fi fost un fel de mană cerească pentru întreaga familie.

Cuvintele lui Mozart

După ce a devenit muzician la curte, Beethoven a pornit în prima sa călătorie spre orașul Viena din Austria, în luna aprilie a anului 1787. Deși scena muzicală a orașului Bonn era însuflețită, la acea vreme, Bonnul era un oraș aflat în stagnare economică. În vârstă de 17 ani, Beethoven își dorea, fără îndoială, să viziteze orașul în care se adunau cei mai mari compozitori. Există păreri conform cărora Beethoven intenționa chiar să devină elevul lui Mozart, dar indiferent cum ar fi fost, ideea de mai câștiga niște bani pentru a-și ajuta familia care trecea printr-o criză financiară era, cu siguranță, unul dintre motivele călătoriei sale.

De îndată ce a ajuns la Viena, Beethoven l-a vizitat pe Mozart. I-a prezentat marelui compozitor o reprezentație muzicală improvizată. Se spune că, inițial, Mozart nu prea acorda atenție interpretării lui Beethoven. Apoi, Beethoven i-a cerut lui Mozart să îi ofere o temă pe care să poată improviza. Atitudinea lui Mozart față de Beethoven s-a schimbat total în momentul în care a auzit improvizația acestuia. Un prieten care se afla în vizită la Mozart și care a ascultat alături de acesta improvizația lui Beethoven i-a sugerat marelui compozitor să îl urmărească pe Beethoven deoarece este foarte probabil ca într-o bună zi să devină celebru. Se pare că Mozart se gândise inițial că Beethoven nu improvizase cu adevărat; după părerea sa, rezultatul era mult prea bun pentru a putea fi o simplă improvizație.

Talentul lui Beethoven l-a impresionat profund pe Mozart, însă visul lui Beethoven de a deveni elevul lui Mozart va rămâne neîmplinit.

Omul-cheie

CHRISTIAN GOTTLOB NEEFE

Beethoven a primit educație muzicală din partea tatălui său încă de la o vârstă fragedă, însă cel care i-a oferit lui Beethoven primele lecții serioase de muzică a fost organistul Christian Gottlob Neefe.

Neefe s-a născut în regiunea Saxoniei și, inițial, a studiat dreptul la Universitatea din Leipzig, în scurt timp îndreptându-și atenția către obiective muzicale. A lucrat ca director muzical al Teatrului din Bonn și, mai apoi, va fi succesorul lui Heinrich van den Eeden ca organist la curte în Köln.

Karl Phillip Emanuel Bach, fiul lui Johann Sebastian Bach, celebru compozitor, era un apropiat al lui Neefe; de la acesta Neefe va învăța fundamentele muzicii lui Bach care își avea rădăcinile în tradiția barocă.

Pentru a-l învăța pe Beethoven să compună și să interpreteze la clavecin, Neefe a utilizat un fel de manual al lui Bach, „Das Wohltemperirte Clavier" („Clavecinul bine temperat"). Din punctul de vedere al lui Beethoven, contactul cu această lucrare era similar cu o întâlnire muzicală cu Bach. Datorită studiului acestei remarcabile lucrări a literaturii muzicale, abilitățile lui Beethoven ca instrumentalist și compozitor se vor dezvolta considerabil.

Consacrarea lui Beethoven ca muzician probabil nu ar fi fost posibilă fără susținerea lui Neefe. Într-o scrisoare către mentorul său, Beethoven scria că dacă va fi să devină un artist desăvârșit în viitor, acest lucru i se datorează lui Neefe.

La acea vreme, Mozart scria opera care avea să devină o capodoperă, „Don Giovanni", și nu avea timp pentru a se ocupa de un elev. În plus, un alt motiv avea să împiedice continuarea studiilor lui Beethoven în Austria: acesta a primit vestea că mama sa, Maria, căzuse la pat. Astfel, Beethoven a fost nevoit să părăsească Viena, la numai două săptămâni după ce ajunsese acolo.

▸ Contele Ferdinand von Waldstein, susținătorul lui Beethoven în Bonn. Nu numai că i-a cumpărat lui Beethoven un pian foarte costisitor, dar i-a plătit și studiile la Viena.

În înalta societate

Beethoven se va întoarce în Bonn, îngrijorat de starea sănătății mamei sale; Maria van Beethoven își va da însă ultima suflare în luna iulie a acelui an, de tuberculoză pulmonară. După moartea soției sale, Johann van Beethoven va începe să bea mai mult ca oricând și să își neglijeze îndatoririle sale ca muzician la curte. Ludwig van Beethoven era nevoit să aibă grijă de fratele său mai mic, dar și de tatăl său, ajuns la vârsta de 70 de ani.

Nu se poate spune că lucrurile mergeau rău pentru Beethoven în această perioadă. În anul 1788, un prieten i-a prezentat-o pe Elena von Bruening, o femeie din înalta societate. Elena era văduvă. A rămas impresionată de personalitatea sinceră și nepretențioasă a lui Beethoven. Era o femeie rafinată și educată, plină de compasiune; Beethoven uita de problemele pe care le avea acasă atunci când își petrecea timpul cu ea. Prin intermediul familiei Elenei, Beethoven a avut ocazia de a-l întâlni pe contele Ferdinand von Waldstein, care a fost impresionat de talentul lui Beethoven. Waldstein i-a cumpărat lui Beethoven un pian Stein, extrem de scump, din care doar câteva se găseau în Bonn la acea dată.

▾ O orgă folosită de Beethoven când era adolescent. Abilitățile lui Beethoven în ceea ce privește instrumentele cu claviatură se vor dezvolta uimitor sub tutela lui Christian Gottlieb Neefe.

În timp ce continua să își mențină relațiile sociale cu aristocrații, Beethoven s-a îndrăgostit de fiica mai mare a Elenei von Bruening, care era profesoară de pian și se numea Eleonore. Deși această pasiune va fi în cele din urmă un eșec, aceasta este prima dragoste a lui Beethoven.

Viena, capitala muzicală a Europei în perioada lui Beethoven. Muzicieni din toate colțurile lumii se adunau în acest centru muzical al Europei. Orașul este încă celebru pentru numărul mare de săli de concerte și pentru scena muzicală dinamică.

Către capitala muzicii

Părintele simfoniilor

BEETHOVEN A ÎNCEPUT SĂ LUCREZE la o operă din Bonn, la scurt timp după ce aceasta s-a deschis, în anul 1789. Astfel, a participat la producția lui „Don Giovanni", pe care Mozart o compunea în perioada în care Beethoven a vizitat Viena, și la „Nunta lui Figaro".

În luna mai a anului 1789, Beethoven a devenit student vizitator al Universității din Bonn, fără să primească credite. Aici face cunoștință cu autori precum Wolfgang Goethe și Immanuel Kant. A fost impresionat în mod deosebit de lucrarea lui Schiller, „Odă bucuriei", pe care spera să o orchestreze într-o bună zi.

Intelectualii din această perioadă criticau puterea absolută a nobilimii, iar o dorință de reformă, izvorâtă din gândirea iluministă se răspândea rapid în Europa. La data de 14 iulie 1789, masele s-au revoltat împotriva monarhilor absoluți, iar Revoluția Franceză a izbucnit. Idealurile revoluționarilor au avut o influență covârșitoare asupra studenților asemeni lui Beethoven, fervoarea revoluționară înrădăcinându-se în simțirile lor.

În anul 1790, împăratul Sfântului Imperiu Roman, Iosif al II-lea, a murit, fiind înlocuit la tron de Leopold al II-lea. Beethoven a primit misiunea de a compune o lucrare muzicală pentru procesiunea funerară a împăratului Iosif al II-lea; rezultatul va fi „Funeral Cantata". Deși nu a avut suficient timp pentru a-și pregăti lucrarea, în cele din urmă aceasta nu va fi interpretată la ceremonie; cu toate acestea, se poate spune că acesta a fost un eveniment important în viața sa.

◄ Johann Baptist Schenk, compozitor vienez. Beethoven nu va fi mulțumit de pregătirea primită din partea lui Haydn și va compensa acest lucru studiind și sub tutela lui Schenk.

În anul 1792, celebrul compozitor Joseph Haydn a vizitat orașul Bonn. Beethoven își dorea să primească lecții de la acesta și i-a arătat „Funeral Cantata". L-a rugat apoi pe Haydn să îl primească în calitate de elev al său, iar acesta din urmă a acceptat bucuros, cu condiția ca Beethoven să se mute la Viena pentru a studia. Principele elector și arhiepiscop de Bonn, Maximilian Franz, i-a dat binecuvântarea pentru a studia în străinătate.

Dezamăgirea unui profesor

După ce a ajuns la Viena, Beethoven urma să locuiască în casa lui Karl von Lichnowsky, în urma unei recomandări venite din partea lui Haydn. După nici măcar o lună, Beethoven va primi vești din Bonn: tatăl său, Johann, murise. Beethoven i-a scris o scrisoare principelui elector Franz solicitându-i continuarea plății unei rente necesare pentru a-i putea

Burgtheater, în Viena, așa cum arăta în secolul al XVIII-lea când Beethoven și-a făcut debutul aici ca pianist.

întreține pe frații săi mai mici. Principele elector s-a arătat de acord; în plus, și cunoștințele din Bonn s-au oferit să îl ajute în acest sens. Astfel, Beethoven putea să își continue studiile la Viena.

Sub tutela lui Haydn, Beethoven va învăța o sumedenie de lucruri. Totuși, profesorul său era de departe extrem de ocupat pentru a se dedica integral unui student asemeni lui Beethoven.

Nu avea timp decât să efectueze câteva corecturi marginale la doar o șesime din cele peste două sute de lucrări de practică pe care i le înaintase. Beethoven era dezamăgit de profesorul său, Haydn. Pe ascuns, a început să ia lecții de la compozitorul Johann Baptist Schenk. În luna ianuarie a anului 1794, Haydn a călătorit la Londra, perioadă în care Beethoven a început să studieze cu Johann Georg Albrechtsberger. Beethoven avea o poftă nestăvilită de cunoaștere.

Exista un motiv care impulsiona această sete de cunoaștere: în luna martie a anului 1794, armatele revoluționare franceze au invadat orașul Bonn și l-au forțat pe principele elector Maximilian Franz să fugă, lucru care a dus la întreruperea rentei pe care familia sa o primea din partea acestuia. Brusc, Beethoven s-a văzut obligat să-și facă un nume în Viena pentru a asigura baza economică pentru el și familia sa.

▲ Împăratul Iosif al II-lea al Austriei. După moartea tatălui său, Francisc I, va domni alături de mama sa, Maria Tereza.

Degetele demonului

Abilitățile sale de pianist sunt cele care îl vor face pe Beethoven celebru la Viena. Era deja cunoscut în mediile aristocratice ca fiind pianistul cu degete de o dexteritate demonică; la un concert de caritate de trei zile, organizat la Burgtheater, Beethoven și-a făcut prima apariție pe o scenă publică din Viena. În ziua deschiderii concertului, prima sa piesă a fost Concertul nr. 2 pentru pian, urmat, a doua zi, de specialitatea sa: improvizațiile. În cea de-a treia zi, a interpretat un aranjament muzical special al unui concert pentru pian al lui Mozart.

▼ Universitatea din Bonn la cursurile căreia Beethoven a participat ca student vizitator. Se întâlnea cu prietenii săi de la universitate în cafenele și discutau pe teme de literatură și filozofia burgheză a iluminismului.

Principalul instrument cu claviatură de la acea vreme era clavecinul, un instrument care nu era foarte fidel în redarea notelor susținute, astfel încât interpretările la clavecin erau sacadate (staccato), cu note individuale. Deși pianul putea reda note mai lungi decât un clavecin, acest stil de interpretare era încă moștenit de către primii pianiști. Totuși, interpretarea lui Beethoven era în „legato", cu note susținute care treceau dintr-una în alta, reprezentând ceva deosebit față de reprezentațiile pianiștilor care îl precedaseră în concert. Beethoven a interpretat ca și cum în interiorul său erupea pasiunea care tânjea după libertate; mai întâi a șocat audiența, mai apoi i-a făcut pe toți cei prezenți să se ridice și să îl ovaționeze.

În luna mai a acelui an, Beethoven a anunțat publicarea noilor sale compoziții, făcându-și astfel debutul de compozitor. Ploua cu oferte către Beethoven pentru partituri și, datorită acestui lucru, era din nou asigurat din punct de vedere financiar. În anul anterior, fratele său Karl s-a mutat la Viena, lucru pe care îl va face în același an și fratele său, Johann.

Biblioteca de amintiri

MUZICIANUL CARE NU A CUMPĂRAT NICIODATĂ ÎN VIAȚA SA UN PIAN

Beethoven avea talentul și abilitatea de a interpreta la nenumărate instrumente, dar cel mai mult exersase la pian și considera că acesta îl exprimă cel mai mult pe sine însuși. După ce a început să aibă probleme de auz, nu a mai putut cânta la pian, însă acesta a rămas pentru el instrumentul care îi venea prima dată în minte atunci când compunea muzică. Numeroasele sale concerte pentru pian și sonatele sale au devenit adevărate capodopere.

Începând cu cel primit din partea contelui von Waldstein în timpul perioadei sale de ședere în Bonn, Beethoven va deține mai multe piane de-a lungul vieții sale. La acea vreme, pianul era un instrument aflat încă în plină dezvoltare. Fabricanții adăugaseră pedale de picior pentru a extinde sunetele, pentru a extinde aria notelor pe care un instrument îl poate produce, precum și multe alte lucruri pentru a dezvolta pianul ca instrument. Beethoven era extrem de activ în perioada în care pianul trecea prin astfel de transformări și de fiecare dată când o nouă funcție era adăugată pianului, Beethoven va crea o compoziție care să o încorporeze.

Până în anul 1803, pianele dispuneau de cinci octave și jumătate, dar pianul realizat de compania Hérard în acel an avea șase octave, suplimentând și numărul de corzi de la două la trei. Aceasta a permis o interpretare mult mai dinamică. Beethoven va compune Sonata nr. 21 în C major, op. 53, (denumită „Waldstein") pe un astfel de pian Hérard. Această lucrare a fost, în parte, compusă datorită contelui von Waldstein care i-a dăruit cu generozitate lui Beethoven propriul său pian.

În anul 1818, compania Broadwood din Londra va produce un pian la o scară mai mare. Un astfel de pian i-a fost oferit lui Beethoven, cu admirație, și pe un astfel de pian va compune Sonata pentru pian nr. 29 în Si bemol major, op. 106 (cunoscută drept „Große Sonate für das Hammerklavier").

Deși se vor naște atâtea compoziții pentru pian din „degetele" lui Beethoven, acesta nu și-a cumpărat el însuși niciodată un pian.

▸ Unul dintre pianele utilizate de Beethoven.

Maestrul Vienei

Compozitorul

La începutul anului 1796, Beethoven a pornit într-o călătorie alături de omul care îi fusese atât protector public, cât și personal, Karl von Lichnowsky. Era vorba despre un tur deosebit, cei doi străbătând Praga, Dresda și Leipzig, în drumul spre Berlin. Călătoria a durat șase luni. Beethoven va participa într-un concurs de recitaluri în fața regelui Frederic Wilhelm al II-lea al Prusiei în Berlin, interpretând o sonată, compoziție proprie, la pian, cu un grup de violonceliști, care erau rivalii săi în cadrul acestui recital. Acest lucru l-a încântat pe rege care era un mare iubitor de muzică.

După ce s-a întors la Viena, a observat faptul că aici oamenii se confruntau cu o nouă problemă serioasă: se apropiau de oraș armatele revoluționarilor francezi, conduse de Napoleon Bonaparte. În onoarea locuitorilor Vienei, Beethoven a scris o nouă compoziție. Prin intermediul acesteia, Napoleon a devenit celebru nu numai în rândurile aristocraților din Austria, dar și pentru oamenii obișnuiți.

Totuși, pe măsură ce faima sa creștea, sănătatea lui Beethoven avea de întâmpinat simptomatologii ciudate. Auzul i se deteriora și îi era din ce în ce mai greu să distingă sunetele. Cu toate acestea, nu a mărturisit nimănui ce i se întâmplă.

În această perioadă, va deveni profesorul de pian al mai multor elevi printre care și Therese și Josephine din familia nobilă de Brunsvick din Ungaria. Beethoven le-a câștigat admirația celor două frumoase fete; va scrie două compoziții dedicate acestora.

Activitățile lui Beethoven în această perioadă vor deveni și mai intense. A publicat partiturile pentru Sonata pentru pian nr. 8. Spre deosebire de ceilalți compozitori, Beethoven a debutat târziu cu simfoniile, în jurul vârstei de 20-30 de ani și aceasta deoarece era foarte atent cu privire la învățarea celei mai bune metode de a compune o simfonie și a îmbunătățit-o din prima încercare.

Prima sa simfonie avea să fie interpretată într-un concert la Burgtheater, prevăzut pentru data de 2 aprilie 1800. Beethoven însuși va susține concertul extraordinar. Pe programul evenimentului era anunțată o execuție improvizată, urmată de dirijarea primei simfonii a lui Beethoven de către el însuși.

Concertul s-a încheiat în aplauze furtunoase și, astfel, înainte de a împlini 30 de ani, Beethoven era deja cunoscut drept maestrul muzical al Vienei. Următoarele lucrări ale lui Beethoven nu vor face decât să consolideze această poziție a sa.

Berlinul la începutul anilor 1800.

▲ Julietta Giuccariardi, studenta lui Beethoven, era, probabil, cea mai îndrăgită elevă a lui Beethoven.

Simpatizatul profesor de pian

Coregraful italian Salvatore Vigano i-a cerut lui Beethoven să compună partitura pentru un spectacol de balet. După încheierea primului spectacol al simfoniei sale, Beethoven nu a pierdut timpul și s-a apucat din nou de lucru, compunând „Die Geschöpfe des Prometheus" („Creaturile lui Prometeu").

În timp ce compunea, Beethoven a continuat să fie profesor de muzică. Julietta, o rudă a surorilor Brunswick devine studenta lui Beethoven în această perioadă. Beethoven va nutri pentru această femeie încântătoare sentimente, mai adânci decât cele ale unui profesor pentru eleva sa.

În această perioadă, Carl Czerny, care devenise celebru ca pianist și ca scriitor al unui manual de educație muzicală, a devenit și el student al lui Beethoven. Czerny era oarecum intimidat de tânărul maestru impunător, dar, de fapt, Beethoven era calm și înțelegător cu el, învățându-l să interpreteze un concert. Astfel, Czerny a început să se simtă mai puțin intimidat de personalitatea profesorului său și s-a mai eliberat din strâmtoarea emoțiilor pe care le avea în preajma acestuia.

Începutul suferințelor lui Beethoven

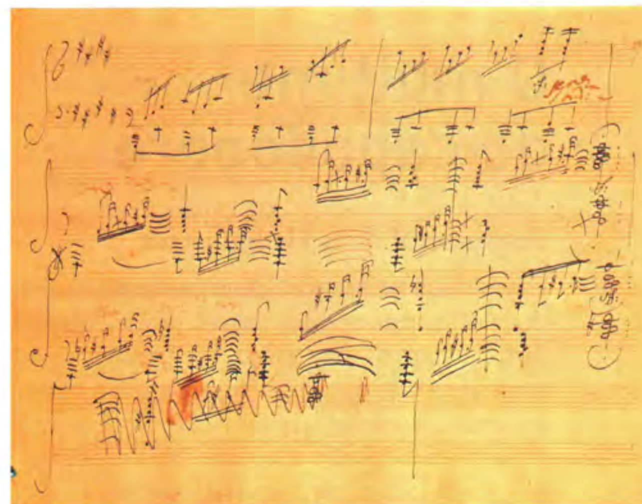
Uvertura „Die Geschöpfe des Prometheus" („Creaturile lui Prometeu") a fost interpretată pentru prima dată în luna martie a anului 1801 și a primit recenzii înflăcărate. A fost readusă pe scenă de douăzeci și trei de ori. Pentru acea vreme, acest număr de spectacole reușite reprezenta un record.

Cu toate acestea, Beethoven nu era mulțumit. Și aceasta deoarece pierderea auzului devenea o problemă tot mai acută. În luna iunie a anului 1801, Beethoven a recunoscut starea sănătății sale într-o scrisoare către un prieten medic pe care îl cunoștea din perioada în care se afla în Bonn. L-a rugat pe medic să promită faptul că nu va dezvălui nimănui problema sa. Pierderea auzului era o problemă extrem de gravă pentru un muzician, din motive ușor de intuit. Faptul că Beethoven nu voia să conștientizeze și să accepte acest fapt demonstrează că avea o fire dificilă și încăpățânată.

Cu toate acestea, medicul va primi o nouă scrisoare din partea lui Beethoven în luna noiembrie a acelui an, cu un ton mai senin și optimist. Beethoven realizase o completă răsturnare psihologică. Și aceasta deoarece se îndrăgostise de eleva sa, Julietta Giuccariardi. În perioada în care s-a îndrăgostit de aceasta, a compus capodopera Sonata pentru pian nr. 14 în Do diez minor „Quasi una fantasia", op. 27, nr. 2, cunoscută drept „Sonata Lunii".

▸ Strălucitorul elev al lui Beethoven, Carl Czerny. El va deveni unul dintre cei mai buni prieteni și unul dintre cei mai înfocați susținători ai lui Beethoven până la sfârșitul vieții acestuia.

▲ Partitura celebrei Sonate a Lunii.

▲ Alături de Beethoven, Napoleon va deveni emblema Europei în perioada Iluminismului.

CĂLĂTORII ÎN TIMP

EUROPA ÎN MIJLOCUL FRĂMÂNTĂRILOR REVOLUȚIONARE

În luna iulie a anului 1789, cetățenii Franței s-au răsculat împotriva opresiunii dinastiei de Bourbon, un eveniment care este cunoscut în istorie drept Revoluția Franceză. Această revoluție va porni din Franța și va răspândi spiritul revoltei în întreaga Europă.

În anul 1794, armata revoluționară franceză a invadat orașul Bonn, iar protectorul lui Beethoven, principele elector de Köln a fost nevoit să fugă în exil. Din cauza acestui fapt, renta pe care o primea Beethoven pentru studiile în Viena va fi întreruptă.

1789	Căderea Bastiliei Izbucnește Revoluția Franceză
1792	Ludovic al XVI-lea al Franței este prins
1793	Ludovic al XVI-lea și soția acestuia, Marie Antoinette sunt executați public
1794	Armata franceză atacă orașul Bonn
1799	Lovitură de stat în legislatura franceză Sfârșitul Revoluției Franceze originale
1799	Lovitură de stat în legislatura franceză
1803	Beethoven compune Simfonia a III-ea în onoarea lui Napoleon
1805	Armata franceză ocupă Viena
1807	Fratele lui Napoleon, Jerome devine regele Westfaliei
1808	Jerome îl invită pe Beethoven să devină directorul muzical al curții la Kassel îm Westfalia
1809	Armata franceză atacă din nou Viena

Napoleon Bonaparte era figura militară centrală a Revoluției Franceze. Obiectivul lui Napoleon era înlăturarea sistemului feudal și remodelarea lumii într-o structură formată din republici. Va câștiga mai multe distincții pentru serviciul militar, iar discursul său era superior celor al politicienilor vremii. A preluat brusc controlul legislaturii franceze în luna noiembrie a anului 1799, iar faima sa a început să crească. Ideea transformării Franței într-o republică nu va rămâne între granițele acestei țări, astfel încât sistemul va începe să se răspândească în Europa. Orașul lui Beethoven, Viena, nu va face excepție de la acest fenomen. În 1805, Viena a fost ocupată de armatele imperiale ale lui Napoleon. În acel an, Beethoven va continua cu prima punere în scenă a operei pe care o scrisese. Totuși, țara se afla în război, iar oamenilor le era, pur și simplu, teamă să meargă să vizioneze ceva oarecum trivial precum o operă. De aceea, opera nu a fost un succes.

Armata franceză va ataca Viena din nou în anul 1809. Se spune că pe când loviturile de tun bubuiau pe cerul orașului, Beethoven s-a ascuns în subsolul fratelui său, în casa lui Johann și și-a acoperit urechile cu perne pentru ca auzul său, și așa afectat, să nu se înrăutățească.

Revoluția Franceză care a izbucnit în anul 1789 va zgudui Europa și în anii ce vor urma și va avea un impact deosebit, inclusiv asupra vieții lui Beethoven.

O mulțime de capodopere

Testamentul de la Heiliginstadt

BEETHOVEN ÎNCEPUSE SĂ SE SIMTĂ CEVA mai bine, mai ales datorită apropierii femeii pe care o iubea. Cu toate acestea, auzul său nu era în cea mai bună formă și va continua să se înrăutățească. La sfatul unui medic, s-a mutat în orașul Heiliginstadt, situat la periferia Vienei, pentru a se trata. Totuși, Beethoven știa că auzul său nu se va vindeca niciodată.

Pentru un muzician, pierderea auzului este o lovitură grea. Beethoven a suferit cumplit din pricina destinului său crud. Se spune că deseori își pierdea voința de a trăi și uneori chiar se gândise la sinucidere. Totuși, a fost întotdeauna împiedicat să facă acest pas chiar de pasiunea sa pentru muzică.

Beethoven s-a chinuit cu toate acestea și, în cele din urmă, a reușit să continue să meargă pe calea pe care o îmbrățișase, și anume aceea de a compune muzică. A scris o scrisoare destinată fraților săi mai mici care este cunoscută drept „Testamentul din Heiliginstadt". După ce a scris-o, a sigilat-o și nu a mai fost înmânată niciodată fraților săi. Din tonul său grav, scrisoarea relevă faptul că Beethoven se afla într-o formă psihică proastă. În același timp, ea demonstrează și că Beethoven reușise să facă față destinului său. Începând cu acea vară, muzica sa va cunoaște o schimbare și compozițiile sale mai noi vor conține o anumită componentă teatrală care nu mai fusese prezentă în lucrările sale timpurii într-o asemenea măsură.

▲ Casa în care a trăit Beethoven în Heiliginstadt.

În luna ianuarie a anului 1803, Beethoven s-a întors în Viena. S-a mutat cu fratele său , dedicându-se total activității sale. În această perioadă va lucra la cea de-a treia simfonie a sa, inspirată de Napoleon Bonaparte.

O pictură din secolul al XIX-lea, care prezintă atacul forțelor lui Napoleon asupra Vienei.
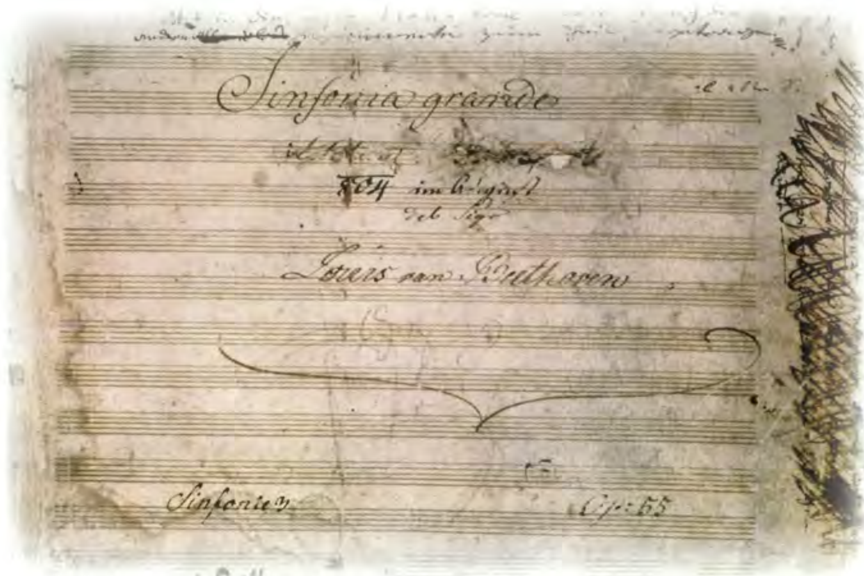
Dedicație anulată

Beethoven i-a dedicat cea de-a treia sa simfonie lui Napoleon. Din perspectiva Austriei, Napoleon era generalul armatei inamice. Cu toate acestea, Beethoven considera că deși din punct de vedere tehnic, era dușmanul țării, în același timp, Napoleon era întruchiparea eroică a spiritului luptător francez, demn de respect.

Totuși, când Napoleon a devenit împăratul Franței, în luna mai a anului 1804, Beethoven își va pierde o mare parte din respectul față de acesta. Beethoven credea că Napoleon lupta pentru drepturile oamenilor, însă realizase acum că nu era decât un om obișnuit care înșfăcase puterea.

Se spune că atunci când a aflat că Napoleon a fost încoronat împărat, Beethoven a fost foarte indignat și a aruncat partiturile. A anulat dedicația făcută pentru Simfonia a III-a și i-a schimbat titlul lung al acesteia pentru a arăta pierderea respectului față de Napoleon.

Succesul Simfoniei a III-a i-a creat lui Beethoven premisa de a scrie următoarea sa lucrare. Va fi prima sa lucrare de operă, uvertura „Leonor". Cu toate acestea, când prima sa uvertură a fost interpretată pentru prima oară în luna noiembrie a anului 1805, Viena a fost ocupată de forțele imperiale franceze, iar oamenii stăteau la adăpost pentru a evita primejdiile luptei.

▲ Partitură scrisă de mână de către însuși Beethoven.

Consecința acestui fapt era aceea că publicul acestei opere consta din soldați francezi care nu puteau înțelege limba germană. Astfel, uvertura s-a dovedit a fi un eșec și nu va fi pusă în scenă decât timp de trei zile.

În această perioadă, Beethoven era îndrăgostit de fosta sa elevă, Josephine de Brunsvick. Deși era tânără, era văduvă. Dragostea celor doi era reciprocă, însă diferențele de statut social a făcut ca cei din jurul lor să se opună acestei relații. Dragostea lor va rămâne neîmplinită.

În ciuda acestei dezamăgiri, energia creativă a lui Beethoven nu dădea niciun semn de declin. A compus mai multe capodopere, una după alta, incluzând Simfonia a IV-a, precum și tragedia „Razumovsky". În anul 1808, Beethoven va atinge punctul culminant al carierei sale, cu Simfonia a V-a în Do minor, op. 67 și Simfonia a VI-a în Fa major, op. 68, cunoscută drept „Pastorala". Această perioadă de productivitate de la începutul secolului al XIX-lea va fi denumită mai târziu „o pădure de capodopere" de către marele autor francez, Romain Rolland.

Prima reprezentație a operelor sale celebre

Simfoniile a V-a și a VI-a vor fi interpretate pentru prima dată în luna decembrie a anului 1808, când Beethoven avea 38 de ani. Aceste lucrări inovatoare erau destul de complicate și nu va fi suficientă o singură repetiție înainte de a fi interpretate pe scenă. De fiecare dată când muzicienii făceau o greșeală în timpul repetiției, Beethoven îi obliga să repete acea secvență iar și iar, până când o interpretau corect. Cu toate acestea, pregătirile erau insuficiente și muzicienii mai slab pregătiți nu au reușit să impresioneze publicul cu o interpretare la adevărata valoare a compozițiilor lui Beethoven.

Acesta a fost cel mai nefavorabil și de rău augur debut al unora dintre cele mai mari compoziții din istoria muzicii. Acest eșec a reprezentat o puternică lovitură atât psihologică cât și financiară pentru Beethoven; în consecință, acesta se gândea să părăsească Viena.

Versiune diferită

DL. BEETHOVEN ACASĂ ÎN VIENA

Beethoven părea să fie încântat de ideea de a-și schimba reședința. Viena era centrul activității sale de la vârsta de 22 de ani, iar în cei 34 de ani rămași până la moartea sa se va muta de 64 de ori. Acest număr era chiar mai mare decât numărul mutărilor lui Mozart, care s-a mutat de 13 ori într-un singur deceniu.

Beethoven avea doar câteva cunoștințe la sosirea sa în Viena. Locuia în casa susținătorului său, Lichnowsky. Cu toate acestea, căile rigide și seci ale aristocraților nu erau potrivite pentru libertinul Beethoven, care s-a mutat într-un loc al său de îndată ce și-a putut permite acest lucru.

Cel mai mult a locuit în casa baronului Johann Pasqualati. După standardele lui Beethoven, șederea sa aici a fost relativ lungă, din anul 1804, pentru zece ani.

Beethoven închiria întotdeauna două sau trei reședințe în același timp și, în funcție de locul în care simțea să stea, se va muta între acestea. Acest lucru făcea dificil să fie de găsit de către vizitatori sau de contactat, în general.

Se spune că Beethoven le-a adus la cunoștință celor care voiau să îi trimită scrisori să le adreseze, pur și simplu, „Domnului Beethoven în Viena", fiind sigur că plicul o să ajungă acolo unde locuia el.

▼ Casa în care a locuit Beethoven în vara anului 1803. Astăzi s-a transformat într-o clădire care este dedicată păstrării memoriei sale.

▼ Teatrul în care a locuit Beethoven în perioada în care a lucrat la Vienna. Camera sa se afla la etajul al doilea.

„Sturm und Drang" („Furtună și avânt")

Maestrul muzicii este aproape sufocat de greutăți

ÎN ANUL 1808, Beethoven a fost invitat odată în plus să devină directorul muzical al curții, de această dată în Kassel, la curtea regelui Westfaliei. Suma princiară oferită lui Beethoven de căte regele Westfaliei pentru această poziție era destul de satisfăcătoare pentru Beethoven.

Cu toate acestea, când nobilimea din Viena a aflat de această propunere, au început să depună eforturi pătimașe pentru a-l păstra pe Beethoven în orașul lor. Trei nobili importanți s-au aliat pentru a-i oferi lui Beethoven un contract plătit cu o sumă mai mare decât cea oferită de Westfalia. Astfel, Beethoven s-a decis să rămână în Viena.

În luna mai a acelui an, Viena a fost ocupată de către armata franceză și după retragerea invadatorilor în august, Beethoven a început să lucreze la următoarea sa operă, în timp ce locuia într-o stațiune de izvoare termale în regiunea sudică, în Baden, unde va încerca să își îmbunătățească starea de sănătate. Următoarea sa compoziție va fi Concertul pentru pian nr. 5 în Mi bemol major, op. 73, cunoscut drept „Concertul Imperial".

În anul 1810, Beethoven a compus lucrarea pentru pian „Für Elise" („Pentru Elise"). Debutul Simfoniei a V-a a fost întârziat de războaiele napoleoniene. În cele din urmă, ea va fi lansată în anul 1811, dar nu în Viena, ci în Leipzig. Deși acum este considerată o compoziție clasică, la acea vreme nu a fost bine primită, tocmai pentru că era consideră o lucrarea prea avangardistă. Pentru ca lucrurile să se înrăutățească pentru Beethoven, renta pe care trebuia să o primească a fost micșorată.

▲ Ducele de Wellington l-a învins pe Napoleon Bonaparte în bătălia de la Waterloo din anul 1815.

O imagine care înfățișează o scenă din opera lui Beethoven, „Fidelio".

Iubita eternă

În anul 1812, Beethoven a început să interacționeze la nivel social cu o tânără încântătoare de 25 de ani. Numele acesteia era Bettina Brentano, o tânără care făcuse obiectul pasiunii marelui poet Wolfgang von Goethe. Era o femeie inteligentă și deosebit de sensibilă. De asemenea, ea va purta discuții profunde cu Beethoven pe teme artistice. În acest an, Beethoven va scrie o scrisoare adresată unei „Iubite nemuritoare". Cu toate acestea, nu se știe cu siguranță dacă această scrisoare îi era adresată Bettinei.

▲ O pictură înfățișându-l pe Johann Wolfgang von Goethe, mândria scenei literare a Germaniei.

În luna iulie a anului 1812, Beethoven va face cunoștință cu Goethe. Beethoven scrisese numeroase compoziții inspirate de lucrările lui Goethe, purtând o mare admirație pentru figura literară națională a Germaniei. Goethe era figura centrală a mișcării literare „Sturm und Drang" („Furtună și avânt"). Mișcarea a evitat intelectualismul specific Iluminismului și a pus accent pe emoție. Se poate spune că idealurile mișcării au fost reflectate în compozițiile lui Beethoven. Beethoven era dornic să întâlnească talente care aveau aceleași principii cu ale sale și care activau în alte domenii.

Cu toate acestea, Beethoven nu era mulțumit de întâlnirea cu aceștia. Mai târziu, Beethoven l-a lăudat pe Goethe într-o scrisoare, dar, de fapt, sperase să aibă o discuție mult mai profundă cu Goethe, părând, astfel, dezamăgit de calitatea dialogurilor lor.

La întoarcerea la Viena, Beethoven va primi o veste de rău augur. Contele Franz Joseph Kinsky, ultimul om care încă îi mai sponsoriza renta, căzuse de pe un cal și murise. Beethoven avea să treacă astfel printr-o perioadă de criză financiară. Anul următor, va deschide litigii împotriva familiilor foștilor săi protectori în efortul de a-și obține din nou renta.

Două succese

Pentru a depăși acest impas economic, era necesar ca Beethoven să participe la un concert de succes. Era anul 1813. Ducele de Wellington nimicise flota franceză, un eveniment care atrăsese atenția inventatorului Johann Malzel. Malzel i-a sugerat lui Beethoven să compună o lucrare de comemorare a acestui eveniment istoric. Într-o reprezentație de la sfârșitul anului, Beethoven a prezentat pentru prima dată lucrarea „Victoria lui Wellington".

Aceasta s-a bucurat de un succes răsunător și a continuat să fie interpretată cu același succes și în anul 1814. În mod ciudat, Malzel a afirmat că drepturile asupra compoziției îi aparțin din moment ce el fusese cel care îi sugerase lui Beethoven să o compună. Disputa dintre cei doi va continua cu dârzenie, până când a fost soluționată de justiție. Între timp, Beethoven și-a redenumit opera cu care eșuase anterior, cu titlul „Fidelio". Spre deosebire de prima variantă, acum opera s-a bucurat de succes, susținându-l astfel financiar pe Beethoven.

Din nefericire, necazurile nu aveau să-l ocolească pe Beethoven nici de această dată. În anul 1815, fratele său Karl va muri în urma unei afecțiuni de tuberculoză pulomară. Karl avea un singur fiu, care purta numele tatălui său. Beethoven se va lupta pentru custodia micuțului Karl cu mama acestuia, Johanna.

▶ Principele Joseph Franz Maximilian Lobkowitz a fost unul dintre aristocrații care i-au sponsorizat renta lui Beethoven. Era un iubitor de muzică care cânta la vioară.

Versiune diferită

ERA MARELE COMPOZITOR UN FRATE DE ÎNCREDERE?

Spre deosebire de tatăl său care era alcoolic, Beethoven părea a fi un adevărat stâlp de încredere pentru frații săi mai mici și va rămâne așa pe întreg parcursul vieții. Cu toate acestea, lucrurile nu erau chiar atât de simple și relația dintre Beethoven și frații săi era destul de complicată.

Se pare că nu reușea să se înțeleagă prea bine uneori cu fratele său cel mai mic, Johann. Acesta era interesat în mod special de bani, în timp ce Beethoven era mai degrabă indiferent cu privire la acest subiect, astfel încât era firesc ca între ei să apară anumite divergențe. În celebrul testament de la Heiliginstadt, este menționat numele lui Karl, însă nu există nicio mențiune cu privire la fratele său, Johann.

Pe lângă acestea, Beethoven nu se prea înțelegea nici cu soțiile fraților săi. Va ajunge la tribunal pentru a soluționa divergența cu soția răposatului Karl, cu privire la fiul acestuia. Se opusese cu vehemență și căsătoriei lui Johann, lucru care va genera mai târziu disensiuni cu cumnata sa.

Poate că Beethoven își iubea frații cam mult. Acest lucru poate fi dedus din disputa pentru custodia fiului lui, Karl. Poate că Beethoven își iubise fratele atât de mult, încât considera că numai el este persoana potrivită pentru a avea grijă de băiețelul acestuia.

▼ Casa fratelui celui mai mic al lui Beethoven, Johann.

Pasajul final al geniului

Dispută cu privire la un nepot

LA DATA DE 15 NOIEMBRIE 1815, fratele lui Beethoven a murit de tuberculoză, lăsând în urma sa un fiu, nepotul lui Beethoven, Karl. Deși până în acest moment, Beethoven se arătase destul de puțin interesat de băiețel, brusc a devenit de-a dreptul obsedat de ideea de a obține custodia băiețelului de 9 ani. Această luptă pentru custodia nepotului său a scos la iveală aspecte negative ale firii lui Beethoven. În procesele lungi, Beethoven nu se oprea în niciun punct pentru a se asigura că își va atinge scopul. În această perioadă, Beethoven a încetat să mai compună pentru vreme îndelungată.

Sistemul juridic austriac avea un tribunal pentru nobilime, R&I Landrechte și un altul pentru oamenii din popor, Curtea Civilă a Magistraturii. Beethoven detesta faptul că particula flamandă din numele său „van" nu denota caracter nobiliar asemeni particulei germane „von", dar cazul său se va judeca în Landrechte. Din cauza influenței sale în tribunal, era sigur că va obține un rezultat favorabil. Beethoven a obținut tutelă unică. Mama micuțului Karl, Johanna, o femeie simplă, o văduvă cu puțini bani, nu numai că nu a primit custodia copilului, cu excepția anumitor circumstanțe excepționale, dar Beethoven a insistat ca ea să plătească educația fiului său din pensia ei și așa destul de mică. Pe când depunea mărturie la Curtea Landrechte, în mod necugetat a admis că nu s-a născut într-o familie de viță nobilă. Cazul a fost transferat la Magistratura civilă la data de 18 decembrie 1818, unde a pierdut custodia unică.

Beethoven a înaintat recurs și a recâștigat custodia lui Karl. Apelul Johannei la justiție și la drepturile omului, adresat împăratului, nu s-a bucurat de succes: împăratul „se spălase pe mâini" cu privire la această problemă. Beethoven nu s-a dat în lături de la nimic pentru a arunca o undă întunecată asupra ambelor personaje, după cum o atestă și documentele de la curte care s-au păstrat. În momentul în care Karl nu mai putut face față caracterului tiranic al unchiului său, s-a sinucis, în data de 31 iulie 1826, împușcându-se în cap. A supraviețuit și a cerut să fie dus la casa mamei sale. Acest gest disperat l-a eliberat pe Karl de sub tutela lui Beethoven.

▲ Înmormântarea lui Beethoven, pe 29 martie 1827, pictură realizată de artistul vienez Franz Stöber.

▲ Arhiducele Rudolf de Austria. A studiat compoziția muzicală ca elev al lui Beethoven.

Odă bucuriei

Simfonia a IX-a în Re minor, op. 125, „Corala" este ultima simfonie completă compusă de Ludwig van Beethoven. Finalizată în anul 1824, „Corala" este una dintre cele mai cunoscute lucrări din repertoriul occidental, considerată atât o emblemă și o predecesoare a muzicii romantice, cât și una dintre capodoperele lui Beethoven.

Simfonia a IX-a cuprinde, în ultima mișcare, o parte intitulată „An die Freude" („Odă bucuriei"), pe versurile lui Friedrich Schiller, cântate de un cor și de soliști vocali. Este primul exemplu al unei opere semnificative care folosește vocea umană la același nivel cu instrumentele într-o simfonie, creând o lucrare de mare anvergură care a dat tonul formulei simfonice romantice.

În prezent, Simfonia a IX-a a lui Beethoven deține un important rol cultural în lume, în special, mișcarea a patra („Odă bucuriei") care a fost rearanjată de Herbert von Karajan, devenind imnul oficial al Uniunii Europene. Alte dovezi ale importanței acesteia este faptul că un manuscris original al acestei lucrări s-a vândut în anul 2003 pentru suma de 3,3 milioane de dolari, la casa de licitație Sotheby's, în Londra. Directorul departamentului manuscrise din cadrul casei de licitații Sotheby's, dr. Stephen Roe a afirmat: „Este una dintre cele mai mari realizări ale unui om, alături de operele lui Shakespeare, «Hamlet» și «Regele Lear»."

CLIPE PERSONALE

VINUL DE RIN

Lui Beethoven îi plăcea să bea; se întâlnea seara cu prietenii săi în saloane și savura o bere sau două. Nu a renunțat la acest obicei, nici după ce a devenit un compozitor celebru. Se poate spune că îi plăcea mai degrabă să bea băuturile puse la dispoziție în cârciumi decât vinurile alese ale aristocraților care îl susțineau și care îl găzduiau.

Cel mai mult îi plăcea vinul din Renania. Crescuse în Bonn, care se afla în apropierea Renaniei, regiune în care nu lipsea vinul renan de calitate. Deși începuse să îi afecteze sănătatea, Beethoven nu a renunțat niciodată să bea vin și chiar și când era la pat bea câte un pahar de vin diluat cu puțină apă. Se spune că excesul de alcool nu a fost un factor chiar atât de neimportant în afecțiunea de ficat care, în cele din urmă, va fi cauza morții sale.

Mama lui Beethoven fusese internată într-un azil pentru alcoolici, iar tatăl său, Johann își petrecuse ultimii ani în aburii alcoolului. Se pare, așadar, că alcoolismul era ereditar în familia Beethoven. Alcoolul a reprezentat un element important în viața lui Ludwig van Beethoven.

Inițial, Societatea Filarmonică din Londra (denumită mai târziu Filarmonica Regală) a comisionat simfonia în anul 1817. Beethoven a început lucrul la ultima sa simfonie în anul 1818 și a încheiat-o la începutul anului 1824. Trecuseră aproximativ doisprezece ani de la Simfonia a VIII-a. Totuși, era preocupat de „Oda bucuriei" cu mult timp înainte, așezând-o pe muzică la începutul anului 1793, aranjament muzical care s-a pierdut însă.

Tema aleasă pentru Scherzo se regăsește într-o fugă scrisă în anul 1815. Partea vocală a simfoniei i-a cauzat multe dificultăți lui Beethoven. Era pentru prima dată când se folosea o componentă vocală în cadrul unei simfonii. Prietenul lui Beethoven, Anton Schindler, spune mai târziu: „Când a început să lucreze la cea de-a patra mișcare, a început o luptă ca niciodată. Scopul său era acela de a găsi cea mai bună modalitate pentru a introduce Oda lui Schiller. Într-o zi [Beethoven] a intrat în cameră și a strigat «Am găsit soluția, pur și simplu, am găsit-o!». Apoi mi-a arătat un caiet de schițe pe care scria «Să cântăm oda nemuritorului Schiller»". Totuși, acea introducere nu a fost inclusă în lucrare și Beethoven a petrecut foarte mult timp pentru a rescrie acea parte până când a ajuns la forma cunoscută și astăzi.

Beethoven dorea ca lucrarea sa să fie interpretată în Berlin cât mai curând posibil, după ce avea să o termine. Se gândea că gustul muzical în Viena este dominat de compozitori italieni, precum Rossini. Când prietenii și finanțatorii săi au aflat de aceasta, i-au solicitat ca premiera Simfoniei a IX-a să aibă loc în Viena.

Premiera Simfoniei a IX-a a avut loc în data de 7 mai 1824, în Kärntnertortheater, în Viena, împreună cu uvertura „Die Weihe des Hauses" și primele trei părți din „Missa Solemnis". Era prima apariție pe scenă a lucrărilor compozitorului în doisprezece ani; sala a fost plină. Secvențele de soprană și de alto au fost interpretate de două tinere cântărețe celebre: Henriette Sontag și Caroline Unger.

Deși spectacolul a fost, în mod oficial, dirijat de către capelmaistrul teatrului, Michael Umlauf, Beethoven a împărțit scena cu acesta. Totuși, cu doi ani în urmă, Umlauf participase la o încercare a compozitorului de a dirija o repetiție generală a operei „Fidelio", acțiune care a fost dezastruoasă. De aceea, de această dată și-a instruit cântăreții și muzicienii să îl ignore pe Beethoven care nu mai auzea deloc. La începutul fiecărei părți, Beethoven care se afla pe scenă, dădea tonul orchestrei. Dădea paginile partiturii sale și bătea ritmul pentru o orchestră pe care nu o putea auzi.

◂ Masca mortuară a lui Beethoven. Deși suferea de o afecțiune a ficatului care în cele din urmă îi va provoca moartea., Beethoven a continuat să bea alcool până în ultimele zile ale vieții sale.

▴ Monumentul de la locul de veci al lui Beethoven.

O statuie a lui Beethoven în Viena.

Există o serie de istorisiri cu privire la premiera Simfoniei a IX-a. Pe baza mărturiilor participanților, se pare că nu beneficiase de prea multe repetiții (numai două repetiții generale), iar execuția a fost mai degrabă discontinuă. Pe de altă parte, premiera a fost un succes. În orice caz, nu era de vină, după cum își amintea violonistul Josef Bohm: „Beethoven însuși a dirijat simfonia; adică a stat în fața pupitrului și a gesticulat furios. Se ridica, apoi se lăsa la pământ, se mișca în toate direcțiile de parcă ar fi vrut să cânte el însuși la toate instrumentele deodată și să cânte cât pentru întregul cor. Toți muzicieni au fost atenți la ritmul său în timp ce cântau".

Când publicul a început să aplaude – mărturiile diferă, unii spun că la finalul scherzo-ului, alții că la finalul întregii simfonii - Beethoven era în urmă cu câteva măsuri și încă dirija. Datorită acestui fapt, contralto Caroline Unger s-a îndreptat spre Beethoven și l-a întors cu fața la public pentru a accepta aplauzele acestuia. Conform unuia dintre martori, „publicul l-a felicitat pe eroul muzical cu respect și simpatie, i-a ascultat creațiile magnifice cu cea mai mare atenție și a izbucnit în aplauze triumfătoare, deseori în timpul secțiunilor, și în mod repetat la finalul programului". Întreaga audiență l-a aclamat în picioare cu ovații răsunătoare de cinci ori; oamenii aruncau cu batiste în aer, pălării, ridicau mâinile, pentru ca Beethoven, care nu putea auzi aplauzele, să poată cel puțin vedea gesturile ovațiilor. Clădirea teatrului nu mai fusese niciodată cuprinsă de un asemenea entuziasm.

Beethoven şi Sonata

Beethoven este celebru pentru scrierea mai multor compoziţii în genul sonatei. Să analizăm acest stil muzical, ce înseamnă acesta şi cum s-a dezvoltat de-a lungul timpului.
În muzică, sonata (de la latinescul şi italianul „sonare", „a suna") este, în mod literal, o creaţie muzicală interpretată într-o manieră opusă unei „cantata" (de la latinescul şi italianul „cantare", „a cânta"), o compoziţie muzicală cântată. Fiind un termen vag, a evoluat în mod firesc în istoria muzicii, desemnând o varietate de alte forme muzicale înainte de perioada clasică. Termenul a dobândit o importanţă sporită în perioada clasică şi la începutul secolului al XIX-lea, a ajuns să fie utilizată în compoziţii la scară mare. A fost aplicată celor mai multe genuri muzicale şi considerată, alături de fugă, una dintre metodele fundamentale de organizare, interpretare şi analizare a muzicii de concert. Sonatele din secolul al XX-lea păstrează aceeaşi structură şi compoziţie, chiar dacă sunetul acestora s-a schimbat faţă de perioada clasică.

Utilizarea sonatei

În perioada barocă, termenul „sonată" se aplica unei varietăţi de lucrări, printre care se numărau fugile şi tocatele, inclusiv lucrări pentru instrumente solo, precum instrumentele cu clape sau viorile, şi pentru grupuri de instrumente. În tranziţia de la perioada barocă la cea clasică, termenul „sonată" a cunoscut o schimbare în utilizare, de la lucrări instrumentale mici la genuri ale muzicii de cameră, fie cu un instrument solo, fie cu un instrument solo acompaniat de pian. După anul 1800, termenul a început să fie intens folosit pentru o formă care a stârnit o dezbatere de mari proporţii, utilizat în general în muzicologie şi analiză muzicală. De cele mai multe ori, dacă este vorba de o utilizare mai specifică, atunci vor fi notate anumite părţi din lucrare: de exemplu, sonatele lui Beethoven se referă la lucrările care în mod specific sunt etichetate ca fiind „sonate", în timp ce Beethoven şi forma sonatei vor fi aplicate tuturor acelor lucrări instrumentale de mari dimensiuni, fie că este vorba de muzică de concert sau de cameră. În secolul al XX-lea, compozitori celebri şi influenţi vor continua să compună sonate, deşi chiar şi lucrările care nu îndeplineau criteriul strict al unei „sonate" în sens oficial, vor fi create şi interpretate. Termenul „sonatina", literal „o sonată mai mică" este utilizat pentru a denumi o sonată scurtă şi uşoară din punct de vedere tehnic.

Instrumentaţie

În perioada barocă, sonata era destinată unuia sau mai multor instrumente în continuo. De obicei, acestea cuprindeau un instrument unic, de cele mai multe ori un pian sau un instrument unic alături de un pian. În ultima parte a perioadei baroce şi la începutul perioadei clasice, o lucrare cu un instrument acompaniat de un pian trebuia să cuprindă şi o parte „obbligatio" pentru a se putea distinge de utilizarea unui instrument în „continuo", deşi această practică nu a mai fost întâlnită odată cu începutul anilor 1800. Odată cu prima parte a secolului al XIX-lea, erau categorisite ca sonate acele lucrări care, conform înţelesului vremii chiar dacă nu erau denumite astfel de către compozitor atunci când erau publicate iniţial. Un termen similar la acea vreme era acela de „Fantasia" sau „Fantaisie" (fantezie) care se aplica lucrărilor care aveau o formă mult mai liberă decât cea a sonatei (de exemplu, fantezia „Călătorul" a lui Schubert).

În perioada clasică şi după aceea, sonatele pentru pian erau cel mai cunoscut tip de sonată, urmate de sonatele pentru vioară şi pian sau pentru violoncel şi pian. Cu toate acestea, au fost compuse şi sonate pentru un singur instrument, precum şi sonate pentru alte combinaţii de instrumente sau pentru alte instrumente alături de pian.

Sonata barocă

În perioada lui Arcangelo Corelli, erau stabilite două tipuri de sonată polifonică: „sonata da chiesa" (sonata de biserică) şi „sonata da camera", cântată în saloanele aristocratice. „Sonata da chiesa" un alegro, în general, pentru una sau mai multe viori şi bas, constă dintr-o introducere lentă, un allegro liber în fugă, o mişcare de cantabile lentă şi un final dinamic compus din două elemente care sugerează afinitatea cu suitele pentru dans. Totuşi, această schemă nu era clar definită, până în momentul apariţiei lucrărilor lui Johann Sebastian Bach şi George Friederich Händel, când a devenit cea mai importantă formă de sonată şi a rămas ca o tradiţie a muzicii italiene pentru vioară – chiar şi la începutul secolului al XIX-lea, în lucrările lui Boccherini.

▲ O imagine a lui Beethoven dirijând.

„Voi înlătura orice regulă pentru țelul de a crea ceva frumos."

Sonata de cameră consta aproape integral în lucrări dansante stilizate. În perioada lui Bach și a lui Händel, se va distinge o compoziție separată de sonată și care se va numi „suită", „partită" („partita"), un ordin sau, când avea un preludiu în forma unei opere franceze, uvertură.

Termenul „sonată" se mai aplică și unei serii de peste 500 de lucrări pentru solo de clavicord sau uneori pentru alte instrumente cu claviatură; termenul a fost folosit pentru prima dată de Domenico Scarlatti, în lucrarea publicată inițial cu titlul „Essercizi per il gravicembalo" („Exerciții pentru clavicord").

Acest gen – în special, în cazul instrumentelor solo, doar cu un continuo sau un „ripieno" (instrument suplimentar) – a influențat, în cele din urmă, mișcările solo ale suitelor sau concertelor, care erau introduse între mișcările în care cânta întreaga orchestră, de exemplu în Concertul Brandenburg al lui Bach.

Beethoven nu făcea niciun compromis atunci când venea vorba de aspecte artistice.

▼ Wolfgang Amadeus Mozart, considerat de mulți cel mai mare geniu muzical din istorie.

Sonata în perioada clasică

Practicile perioadei clasice vor deveni decisive pentru sonată: termenul a evoluat de la a fi unul dintre numeroșii termeni care indică genuri sau forme, pentru a desemna forma fundamentală de organizare a lucrărilor de mari dimensiuni. Această evoluție se întinde pe o perioadă de peste cincizeci de ani. Termenul se va alica atât structurii mișcărilor individuale, cât și aranjamentului mișcărilor într-o lucrare care este compusă din mai multe mișcări. Utilizarea sonatei ca termen standard pentru astfel de lucrări a început în anii 1770. Haydn și-a etichetat prima sonată pentru pian în acest mod, în anul 1771, după ce termenul „divertimento" a fost utilizat destul de puțin în operele sale. Compozitori asemeni lui Boccherini vor publica sonate pentru pian și instrument „obbligato" (necesar) cu o a treia mișcare opțională – în cazul lui Boccherini, 28 de sonate pentru violoncel.

Însă din ce în ce mai mult lucrările instrumentale erau compuse din patru, și nu din trei mișcări, o practică observată în cvartetele de corzi și în simfonii, ajungând până la sonata propriu-zisă, prin sonatele de început ale lui Beethoven. Cu toate acestea, sonatele în două și trei mișcări au continuat să fie scrise în perioada clasică: opus 102 a lui Beethoven conține o sonată în două mișcări în Do major și o sonată în trei mișcări în Re major.

Este dificil să se exagereze importanța sonatelor compuse de Beethoven, 32 de sonate pentru pian, la care se adaugă sonatele pentru violoncel și pian și cele pentru vioară și pian, alcătuind un volum imens de creație muzicală care, în timp, va fi considerat esențial pentru orice instrumentist.

▲ Joseph Haydn, unul dintre mentorii lui Beethoven.

▲ O imagine a unui spectacol de muzică de cameră de același tip cu cele care erau populare în perioada lui Beethoven.

Sonata în știință și muzicologie

Cercetările în practica și înțelesul formei, stilului și structurii sonatei au reprezentat motivația pentru importante lucrări teoretice, aparținând, printre alții, lui Heinrich Schenker, Arnold Schoenberg și Charles Rosen; didactica muzicală a continuat să se bazeze pe înțelegerea și aplicarea regulilor formei sonatei așa cum cele aproximativ două secole de dezvoltare în practică și teorie au consfințit-o.

Dezvoltarea stilului clasic și a normelor de compoziție au constituit baza pentru o mare parte din teoria muzicală a secolelor al XIX-lea și al XX-lea. Ca principiu formal cuprinzător, sonatei i-a fost acordat același statut central precum fuga barocă; generații de compozitori, de instrumentiști și de public au fost ghidați de această înțelegere a sonatei, ca fiind un principiu de durată și dominant în muzica occidentală. Ideea de sonată a fost inițiată înainte ca termenul să obțină importanța pe care o are în prezent, paralel cu evoluția normelor în schimbare ale perioadei clasice. Motivele pentru aceste schimbări și modul în care acestea se raportează la sensul în desfășurare al unei noi ordini formale în muzică este un aspect asupra căruia se derulează cercetări. Anumiți factori comuni care au fost analizați se referă la schimbarea accentului de pe muzica vocală pe cea instrumentală, schimbările în practica interpretativă, inclusiv renunțarea la „continuo" și interpretarea tuturor mișcărilor unei lucrări în mod direct, fără repetiții „mecanice"; trecerea de la ideea conform căreia fiecare mișcare trebuie să exprime o emoție anume dominantă (Affekt) către o noțiune care să înglobeze teme și secțiuni contrastante într-un tot; trecerea de la modul polifonic de compoziție la modul omofonic; schimbări în gradul de disponibilitate al instrumentelor și noi dezvoltări tehnice ale instrumentelor; ieșirea din uz a organizării binare primare; dezvoltarea ritmurilor de dans și schimbări în ceea ce privește publicul și prezentarea.

Crucial pentru cele mai multe interpretări ale formei sonatei este ideea unui centru tonal; și, conform Dicționarului Grove de muzică: „Principala formă a grupului care întruchipează principiul sonatei, cel mai important principiul în structura muzicală începând din perioada clasică până în secolul al XX-lea este acela că materialul enunțat inițial într-o cheie complementară este reiterat într-o cheie familiară."

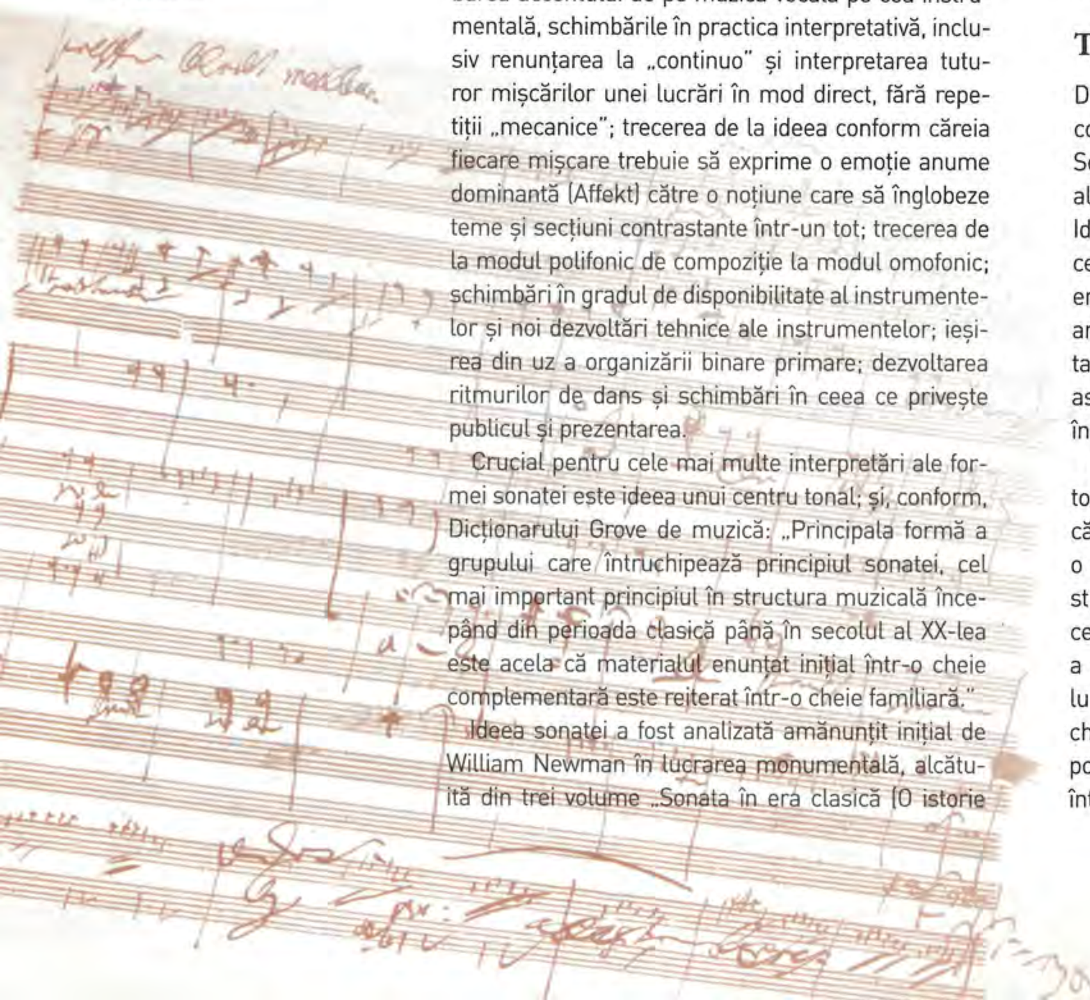
Ideea sonatei a fost analizată amănunțit inițial de William Newman în lucrarea monumentală, alcătuită din trei volume „Sonata în era clasică (O istorie a ideii sonatei)", începută în anii 1950 și publicată în ceea ce devenise o ediție standard alcătuită din trei volume în anul 1972. El menționează că, în conformitate cu cercetările sale, teoreticienii au prezentat întotdeauna „o recunoaștere obscură a formei sonatei, din era clasică până spre sfârșitul anilor 1830", punând un accent deosebit pe lucrarea din anul 1826 a lui Reicha, care descrie „forma binară complet dezvoltată", pentru fixarea relațiilor cheie, nota lui Czerny din anul 1837 în prefața la „Opus 600" și Adolf Bernhard Marx, care în anul 1845 a scris un tratat amănunțit cu privire la forma sonatei. Până în acest punct, argumentează Newman, definițiile existente erau imprecise, solicitând numai un caracter instrumental și un caracter contrastant al mișcărilor.

William Newman specifică, de asemenea, că aceste codificări reprezentau o replică la o percepție tot mai bine conturată conform căreia secolul al XVIII-lea a deținut o organizare formală a muzicii. Înaintea volumelor lui Reicha, Czerny sau Marx, existau referințe la „o formă obișnuită de sonată" și, în special, la organizarea primei mișcări a sonatelor și la lucrări asemănătoare. Newman s-a documentat și cu privire la evoluția analizei sonatei, demonstrând faptul că lucrările critice timpurii referitoare la sonate, cu câteva excepții remarcabile, tratau superficial detaliile structurale și tehnice. În schimb, multe lucrări importante aparținând sonatei ca gen sau în forma sonatei, nu au fost analizate comprehensiv din punctul de vedere al resurselor lor tematice și armonice până în secolul al XX-lea.

Teoria muzicală în secolul al XX-lea

Doi dintre cei mai imporanți teoreticieni ai muzicologiei europene, Heinrich Schenker și Arnold Schoenberg, au avut idei de o importanță crucială pentru analiza și înțelegerea generală a sonatei. Ideile lor au dat dovadă de rigurozitate și s-au concentrat în mod deosebit pe întreaga serie de influențe a materialelor tonale. Ambii au avansat teorii de analiză a lucrărilor, teorii care vor fi mai apoi adoptate de alți teoreticieni. Deși cei doi nu erau de acord asupra mai multor aspecte, ideile lor au fost utilizate în mod combinat.

Heinrich Schenker argumenta că există o melodie tonală primară și o configurație bas de bază. Susținea că atunci când acestea două sunt prezente există o structură de bază, iar sonata reprezenta această structură primată într-o întreagă lucrare cu un proces cunoscut drept întrerupere. Arnold Schoenberg a avansat teoria monotonalității, conform căreia o lucrare trebuie interpretată într-o singură cheie, chiar dacă mișcările sunt în diferite chei, iar compozitorul trebuie să dețină capacitatea de a raporta întreaga lucrarea la o singură triadă tonică.

▼ Un exemplu de partitură scrisă de mână de către Beethoven.

BEETHOVEN ȘI FEMEILE
NECUNOSCUTELE VIEȚII AFECTIVE

O iubire nemuritoare

Despre ce femeie să fi fost vorba în scrisoarea scrisă de Beethoven și adresată „iubirii nemuritoare"? În primul rând, se presupune că ar fi fost vorba de Antonie von Birkenstock Brentano, (Viena, 28 aprilie 1780 – 12 aprilie 1869, Frankfurt pe Main). Scrisul ei a fost identificat pe copia unui manuscris al unui ciclu de compoziții, „An die ferne Geliebte" („O iubire îndepărtată"), în care se menționează „Solicitată din partea mea, autorului, la data de 2 martie 1812".

Antonie, fiica lui Johann-Melchior von Birkenstock, s-a căsătorit în anul 1798 cu un bancher din Frankfurt, Franz Brentano, care era un bun prieten al lui Beethoven în perioada de scurtă ședere a familiei în Viena. Sora sa vitregă, Bettina von Arnim, născută Brentano, este cea care se pare că i-a prezentat-o pe Antonie marelui compozitor, în anul 1811.

Marea iubire a lui Beethoven?

Singura dovadă a „Iubirii nemuritoare" este o scrisoare tulburătoare pe care Beethoven a scris-o într-un răstimp de 3 zile de la stațiunea Tepliz din Boemia (datată probabil iulie 1812, deși anul nu este specificat), adresată unei femei al cărei nume nu este specificat și cu care se întâlnise în Praga sau Viena; conform scrisorii, Beethoven intenționa să o întâlnească într-un loc a cărui denumire avea inițiala „K", despre care mulți scriitori, printre care și Maynard Solomon, au presupus că ar fi Karlsbad. Stilul scrisorii sugerează existența unei relații de iubire de lungă durată. Printre rândurile acesteia, Beethoven aduce în discuție și discută posibilitatea, dar și impedimentele unei eventuale căsătorii:

„Bună dimineața (7iulie). Deși mă aflu încă în pat, gândurile mele zboară spre tine, iubirea mea nemuritoare, acum și pentru totdeauna cu bucurie, apoi cu tristețe, așteptând să aflu dacă soarta ne va auzi sau nu – nu mai pot trăi cu adevărat decât cu tine – Da, sunt nevoit să hoinăresc departe de tine pentru atât de mult timp până când voi putea zbura din nou în brațele tale, să mă simt ca acasă, să pot să-mi trimit sufletul învelit în tine către tărâmul spiritelor – Da, trebuie să fie foarte greu așa – Vei fi cu atât mai liniștită, cunoscând fidelitatea pe care ți-o port. Nimeni altcineva nu îmi poate stăpâni inima - niciodată - niciodată – o, Dumnezeule, de ce trebuie ca oamenii care se iubesc, să stea departe unul de celălalt? Și viața mea în V. este obidită – Dragostea ta mă face cel mai fericit și cel mai nefericit om, în același timp – La vârsta mea am nevoie de o viață așezată, liniștită – oare și tu îți dorești același lucru?"

După moartea lui Beethoven, în anul 1827, scrisoarea a fost găsită printre hârtiile sale, sugerând în mod clar faptul că fie nu a fost trimisă niciodată, fie odată trimisă i-a fost returnată de către destinatar. Argumentele, în prezent atenuate, în favoarea ideii că Antonie Brentano ar fi fost destinatara acestei scrisori pot fi puse pe seama motivelor expuse de o carte de o deosebită influență a elevului lui Beethoven, Maynard Solomon.

Solomon scrie:

„Trebuie să fi fost o femeie pe care Beethoven o cunoscuse foarte bine în Viena; de asemenea, trebuie că ea se afla în Praga în prima săptămână a lunii iulie a anului; de asemenea, trebuie că ea s-a aflat în stațiunea Karlsbad din Boemia în săptămânile următoare".

Nu trebuie omis faptul că Beethoven nu face nicio referire la Karlsbad în această scrisoare, ci utilizează doar inițiala „K", despre care un cercetător a afirmat, în mod greșit, că ar fi putut să se refere la Klosterneuburg, presupus ca fiind „cel mai apropiat oficiu poștal către domeniul contesei Anna-Marie Erdödy la Jedlersee". Ipoteza este însă absolut nefondată, deoarece se poate ajunge în Klosterneuburg doar dinspre Jedlesee prin Vienna și Kahlenbergerdorf (nu exista niciun pod peste Dunăre între Korneuburg și Klosterneuburg), următorul oficiu poștal către Jedlesee era, desigur, așa-numitul „Hauptmaut" în Leopoldstadt, Viena.

Totuși, în anul 2001, Klaus Martin Kopitz plublică o serie de contra-argumente care atestă faptul că

▲ Therese de Brunsvick, una dintre multele femei pe care le-a iubit Beethoven.

Antonie nu avea cum să fie "iubirea nemuritoare". Antonie era o femeie căsătorită, fericită, mamă, iar șederea sa scurtă în Praga, în luna iulie a anului 1812 (mai scurtă de o zi) avusese ca scop căutarea unui educator pentru fiul său de 11 ani, Georg: ajunsese în Praga la data de 3 iulie împreună cu soțul său, fiica de 5 ani, Fanny și o servitoare, plecând împreună înspre Karlsbad la ora 6 în dimineața următoare. Cum să fi avut ea timp pentru o întâlnire cu Beethoven?

În anul 2002, „Beethoven Journal", a publicat un document care atesta faptul că iubirea nemuritoare era, de fapt, cumnata Antoniei, Bettina Brentano. Bettina publicase trei scrisori pe care pretinsese că le-a primit de la Beethoven. Una dintre ele a fost găsită și este identică cu cea care a fost publicată. În scrisoarea găsită, Beethoven spune că a primit deja două scrisori de la ea și o imploră să îi mai scrie din nou, „curând și în repetate rânduri". Beethoven a spus că purtase una dintre scrisorile ei toată vara cu el și acest lucru l-a făcut „deseori extrem de fericit". În încheiere, i s-a adresat acesteia cu formula intimă „du-form" pe care, din câte se cunoaște, nu o utilizase niciodată în nicio scrisoare către o altă femeie, cu excepția celei adresate iubirii nemuritoare.

Mari suflete care au fost vrăjite de muzică

Beethoven lăsa o impresie deosebită asupra oamenilor care îl vedeau. Părea a fi mai degrabă un bărbat pătimaş de care era dificil să te apropii. În realitate însă îi plăceau glumele, având şi o faţetă sociabilă şi cu un bun simţ al umorului. Viaţa sa se va intersecta cu vieţile altor oameni şi se vor influenţa reciproc.

Profesorul din copilărie al geniului muzical Ludwig van Beethoven

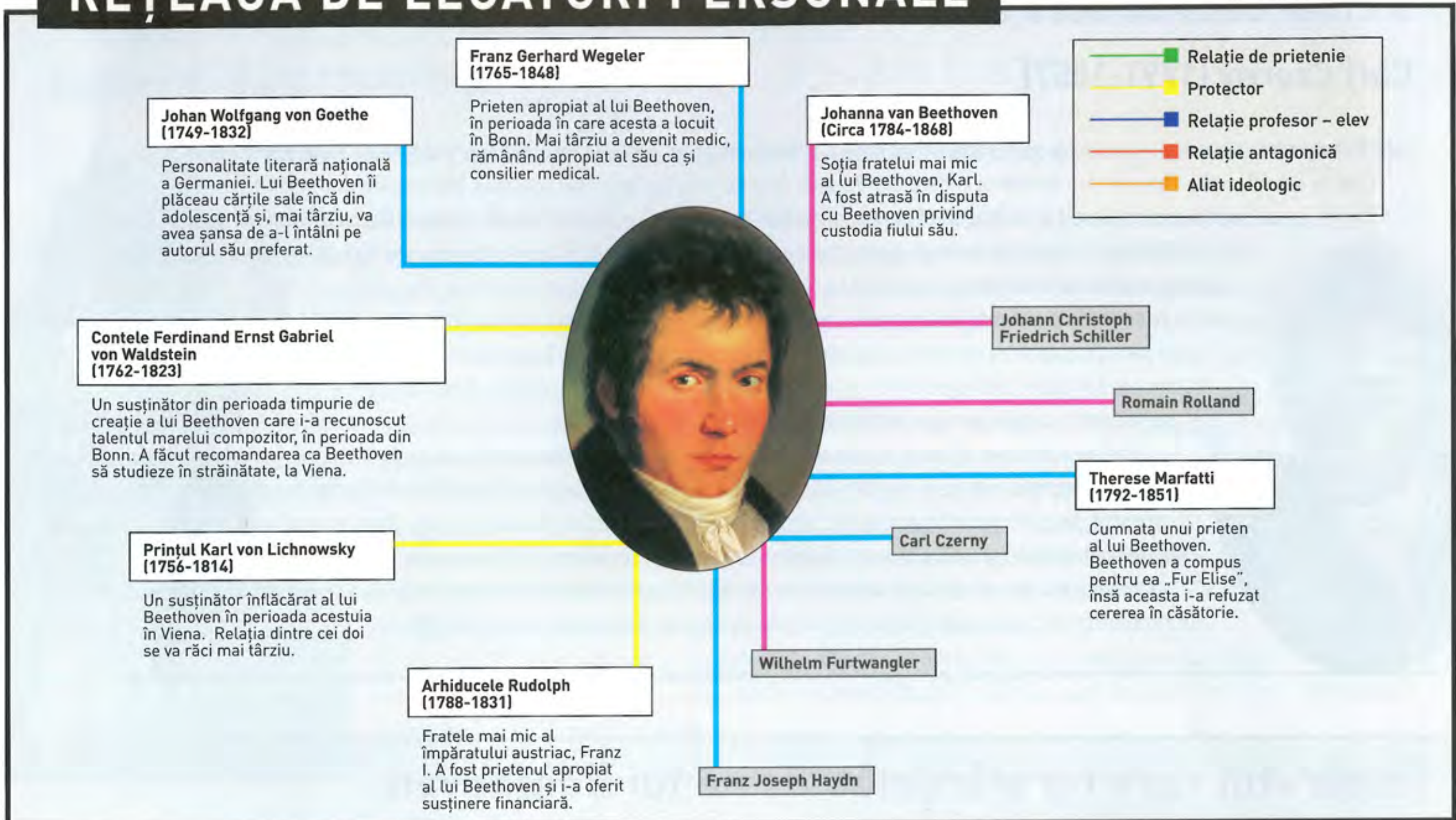
Franz Joseph Haydn (1732-1809)

Haydn s-a născut într-o familie de credincioși catolici, la Rohrau, Austria, la data de 1 aprilie 1732. În copilărie a cântat în corul bisericii, demonstrând o pasiune deosebită pentru muzică. Mai târziu a studiat muzica sub influența lui Emanuel Bach, a lui Dittersdorf și a lui Porpora, care sunt considerați profesorii săi principali, deși meritele pentru realizările sale remarcabile trebuie puse mai degrabă pe seama stilului său autodidact.

Despre Haydn în calitatea sa de compozitor se va vorbi întotdeauna cu profundă considerație. A fost fondatorul școlii vieneze de compoziție. Cariera sa a început în perioada în care convențiile acceptate privind contrapunctul fuseseră abandonate. Muzicienii din vremea lui Haydn erau caracterizați de setea pentru o mai mare libertate a stilului și o mai mare extindere a concepției; ținând cont de tendințele în dezvoltare, a întemeiat o școală de compoziție care va deveni atât de populară, prin contribuțiile lui Mozart și Beethoven, încât istoria o consideră ca fiind punctul de pornire în compoziția modernă. A fost considerat „părintele instrumentației", „inventatorul simfoniei", „creatorul muzicii de cameră moderne". Compozițiile sale muzicale includ 125 de simfonii, 31 de concerte, 77 de cvartete, 30 de trio-uri și peste 300 de compoziții pentru diverse instrumente și orchestră. Contribuțiile sale aduse muzicii eclesiastice cuprind 14 mese, 1 Stabat Mater, 2 Te Deum-uri și 34 de compoziții pentru liturghii și cântece bisericești. Mesele lui Hayden s-au bucurat de o popularitate deosebită, în special în Germania și au multe trăsături care le recomandă, însă reforma muzicii bisericești instituite de Papa Pius al X-lea le-au exclus din utilizarea serviciilor de liturghie, în anumite cazuri datorită modificărilor și repetițiilor efectuate în text și în alte cazuri datorită trăsăturilor de operă ale muzicii; în acest sens, lui Mendelssohn i se atribuie stilul „scandalos". În domeniul compozițiilor vocale, Haydn a avut un succes răsunător; solo-urile sale nu sunt la același nivel cu alte lucrări, dar compozițiile în trei și patru părți s-au bucurat, în general, de aceeași apreciere deosebită. Nu se poate spune că a obținut succese remarcabile cu opera. Deși a contribuit la peste douăzeci de compoziții din repertoriul de operă, niciuna dintre acestea, și nici toate la un loc nu au lăsat impresia pe care oamenii o simt în general la ascultarea oratoriilor sale. Cele mai cunoscute opere ale sale sunt „Alcide e Galatea" și „Orfeu". Lucrările care au făcut ca numele lui Haydn să devină nemuritor sunt oratoriile, nu neapărat datorită valorii muzicale a acestora, dar mai ales datorită succesului la public. Salmon i-a sugerat lui Haydn să compună „Creația", ca un efort de încununare a carierei sale. Acest oratoriu a fost primit cu foarte mult entuziasm în Viena, Londra, Paris și cu un sfert de secol în urmă încă împărțea popularitatea cu capodoperele lui Händel. Alte oratorii binecunoscute ale lui Haydn sunt „Anotimpurile", „Utimele șapte cuvinte ale lui Hristos", „Întoarcerea lui Tobias".

REȚEAUA DE LEGĂTURI PERSONALE

▲ Personalitățile din casetele pe fundal gri sunt prezentate în detaliu în acest capitol.

Inspirația filozofică

Johann Christian Friedrich von Schiller (1759-1805)

Johann Christoph Friedrich von Schiller a fost poet, filozof, istoric și dramaturg german. Pe Schiller l-a legat o prietenie specială de de faimosul și influentul Johann Wolfgang Goethe, cu care a dezbătut subiecte privind estetica, încurajându-l pe Goethe să își finalizeze operele pe care le lăsase la nivel de schiță; acest lucru a dat naștere unei perioade cunoscute drept „clasicismul Weimer". De asemenea, au colaborat și la lucrarea „Xeniile", o colecție de poeme scurte de o satiră dură, în care atât Schiller, cât și Goethe atacau dur acele persoane pe care le considerau potrivnice programului lor estetic.

Schiller s-a născut în Marbach, Württemberg (localitate situată pe râul Neckar în sud-vestul Germaniei, la nord de Stuttgart, regiunea Suabia), ca singurul fiu printre alte zece surori al unui medic militar, Johann Kaspar Schiller și al Elisabetei Dorothea Kodweiß. La data de 22 februrie 1790, s-a căsătorit cu Charlotte von Lengefeld (1766-1826). Între anii 1793 și 1804 s-au născut patru copii, fiii Karl și Ernst și fiicele, Luise și Emilie. Nepotul lui Emilie, baronul Alexander de Gleichen-Rußwurm, decedat in 1947 în Baden-Baden, Germania, a fost ultimul descedent al lui Schiller.

În perioada adolescenței (la Karlsschule), Schiller i-a citit pe Rousseau și pe Goethe și a discutat despre idealurile clasice cu colegii săi. La școală a scris prima sa piesă, „Die Räuber" („Hoții"). Critica îndreptată împotriva corupției sociale și afirmarea idealurilor republicane pro-revoluționare au uimit publicul și l-au făcut celebru pe Schiller. Mai târziu, Schiller va deveni membru de onoare al Republicii Franceze, datorită acestei piese.

Schiller a scris multe opere filozofice despre etică și estetică. A sintetizat ideile lui Immanuel Kant cu cele ale lui Karl Leonhard Reinhold. Opera sa filosofică s-a concentrat în mod special asupra problemei libertății umane, o preocupare care l-a ghidat și în cercetările sale istorice, precum Războiul de Treizeci de Ani și Revolta din Țările de Jos; mai apoi, și-a găsit drumul și în dramă (trilogia „Wallenstein" prezintă Războiul de Treizeci de Ani în timp ce „Don Carlos" pe cel din Țările de Jos împotriva Spaniei). Schiller a scris două eseuri importante legate de problema Sublimului („das Erhabene"), intitulate „Vom Erhabenen" și „Über das Erhabene"; aceste eseuri scot în evidență un aspect al libertății umane, și anume acela de abilitate de a sfida instinctele primare ale unui individ, precum instinctul de conservare, ca și în cazul unei persoane care este în stare să moară pentru o idee frumoasă.

Remarcabilul elev al maestrului muzicii

Carl Czerny (1791-1857)

Carl Czerny a fost pianist, compozitor și profesor austriac care s-a făcut remarcat în istoria muzicii pentru cărțiile de studii pentru pian.

Czerny s-a născut la Viena, într-o familie originară din Boemia. Înainte de a lua lecții de la Johann Nepomuk Hummel, Antonio Salieri și Ludwig van Beethoven, cel care l-a învățat să cânte la pian a fost tatăl său. Era un copil foarte talentat, făcându-și prima apariție în public în anul 1800, când a cântat un concert pentru pian de Mozart. Mai târziu, a oferit premiera vieneză a Concertului pentru pian nr. 5 „Imperialul" al lui Beethoven, în anul 1812.

În scurt timp s-a refugiat în studiu, iar la vârsta de 15 ani era deja căutat ca instructor. În cele din urmă, a fost profesorul lui Franz Liszt, printre mulți alții. Mai târziu, Liszt i-a dedicat Studiile Transcedentale lui Czerny, fiind astfel unul dintre primii compozitori care folosea cuvântul „studiu" în titlu. De asemenea, Liszt a colaborat cu Czerny la lucrarea „Hexaméron" (cea de-a cincea variație pe tema lui Bellini îi aparține).

Czerny a compus un mare număr de lucrări (până la op. 861), inclusiv mese și requiemuri, precum și un mare număr de simfonii, concerte, sonate și cvartete de coarde. Niciuna dintre aceste compoziții nu se interpretează foarte des astăzi, fiind cunoscut drept compozitor aproape în totalitate datorită lucrărilor didactice pentru pian pe care le-a elaborat, dintre care multe sunt utilizate și astăzi, precum „Școala virtuozilor" și „Arta dexterității manuale".

Czerny a murit la Viena la vârsta de 66 de ani. Recent, casa de discuri Signum Records a lansat trei CD-uri cu înregistrări ale simfoniilor și concertelor lui Czerny, inclusiv un Concert pentru pian la patru mâini.

Împăratul care i-a sfărâmat visele lui Beethoven

Napoleon Bonaparte (1769-1821)

Napoleon Bonaparte a fost conducătorul efectiv al Franței începând cu anul 1799 și împărat al Franței, sub numele de Napoleon I, din 18 mai 1804 până în 6 aprilie 1814; a cucerit și a condus o mare parte a Europei centrale și occidentale. A fost primul conducător din dinastia Bonaparte. De asemenea, Napoleon a fost unul dintre așa-numiții membrii ai „monarhiilor luminate".

A implementat mai multe reforme în sistemul educațional, juridic, financiar și administrativ. Setul său de legi civile, Codul Napoleon sau Codul Civil, este important și în ziua de astăzi în multe țări. În mare parte, Codul reprezintă lucrarea lui Jean Jacques Régis de Cambacérès, care a deținut poziția de Consul Secund (în perioada 1799-1804).

La data de 2 decembrie 1804, Napoleon s-a autoproclamat împărat. Câteva luni mai târziu, la 26 mai 1805, a fost încoronat rege al Italiei.

Un plan pus la cale de francezi și de spanioli de a distruge flota engleză a eșuat dramatic în bătălia de la Trafalgar (21 octombrie 1805), englezii obținând din acel moment control asupra mării.

În anul 1805, Cea de-a treia coaliție împotriva lui Napoleon se formase deja în Europa; Napoleon a atacat și a obținut o victorie majoră în fața Austriei și a Rusiei, iar în anul următor, a îngenuncheat Prusia în bătălia de la Jena-Auerstedt. În consecință, Napoleon a devenit conducătorul de facto al Germaniei. Napoleon a trecut în marș prin Polonia și apoi a semnat un tratat cu țarul Rusiei, Alexandru I, împărțind Europa între cele două puteri. În partea franceză a Poloniei a înființat ducatul Varșoviei, cu un conducător saxon. Apoi, la data de 17 mai 1809, Napoleon a ordonat anexarea Statelor Papale la Imperiul Francez.

În anul 1814, Anglia, Rusia, Prusia și Austria au constituit o alianță împotriva lui Napoleon. Aliații au cerut predare necondiționată și Napoleon a abdicat la data de 11 aprilie. Prin Tratatul de la Fontainebleau, Napoleon a fost exilat pe Elba, o mică insulă în Marea Medieranã.

Înfrângerea finală a lui Napoleon a avut loc în data de 18 iunie 1815, în bătălia de la Waterloo, pe teritoriul Belgiei de astăzi, în fața armatei conduse de Arthur Wellesley, primul duce de Wellington și de Gebhard Leberecht von Blücher. În largul portului Rochefort, Napoleon s-a predat oficial, în timp ce se afla pe nava HMS Bellerophon, la 15 iulie 1815.

A fost întemnițat și apoi exilat de către englezi pe insula Sfânta Elena (situată în sudul Atlanticului, în largul coastelor Africii). În acest loc, alături de un grup restrâns de susținători, își va dicta memoriile și îi va critica pe cei care l-au învins. În ultima jumătate a lunii aprilie a anului 1821, și-a scris testamentul și câteva codicile (un total de 40 de pagini). Ultimele sale cuvinte au fost: „Franța, armata, Joséphine".

Beethoven a compus Simfonia a treia în onoarea împăratului Napoleon, față de care compozitorul avea un respect profund. Totuși, ulterior, având o gândire liberală, Beethoven a considerat că Europa trebuie eliberată de regimurile imperiale. Astfel, în ochii marelui compozitor, Napoleon a rămas doar un om avid de putere.

Scriitorul care a întocmit o biografie a lui Beethoven

Romain Rolland (1866-1944)

Romain Rolland a fost scriitorul și dramaturgul francez, cunoscut pentru ciclul de romane „Jean-Christophe" (1904-1912).

Romain Rolland s-a născut la 29 ianuarie 1866 la Clamecy într-o familie franceză cu puternice tradiții republicane și s-a format în perioada de răsunătoare scandaluri politice și financiare din preajma anului 1880.

Adolescentul retras, interiorizat va absolvi în anul 1884, liceul Ludovic cel Mare din Paris, unde nu se va face remarcat prin nicio inițiativă menită să dezvăluie caracterul său puternic și idealist. Izolat în mediul de platitudine și meschinărie, caută puncte de sprijin în învățătură dar și în viața de zi cu zi. În anul 1889 înscris la cursurile Școlii Normale Superioare din Paris unde va studia filosofia va renunța la studii, dar puțin mai târziu va deveni bursier al Școlii de Arte Frumoase din Roma. La fel ca o mare parte a intelectualității franceze, Rolland a participat la revizuirea procesului Dreyfus, un scandal răsunător care dezvăluia chipul justiției și armatei franceze de la acea vreme.

În anul 1903, cu lucrarea „Viața lui Beethoven", Rolland a inițiat u ciclu de biografii ale unor „oameni iluștri". Au urmat, în ordine cronologică, Michelangelo (1905), Häendel (1910) sau Tolstoi (1911), Mahatma Gandhi (1923).Despre Beethoven, afirma că a reprezentat „marea voce liberă, singura voce poate, pe vremea aceea, a gândirii omenești..."

A rostit condamnarea războiului prin seria de articole „Au-dessus de la mêlée" (Deasupra învălmășelii) (1915), fără să se lase intimidat de calomniile care l-au împroșcat.

În anul 1916 i s-a decernat Premiul Nobel pentru Literatură „ca un omagiu adus înaltului idealism al creației lui literare și dragostei de adevăr cu care a descris diferite tipuri umane"; de altfel a donat banii respectivi Crucii Roșii Internaționale.

Marele dirijor care l-a adorat pe Beethoven

Wilhelm Furtwängler (1886-1954)

Furtwängler este renumit pentru dirijarea lucrărilor de Beethoven, Brahms, Bruckner și Wagner. De asemenea, a mai dirijat și compoziții aparținând muzicii moderne, lucrări precum Concertul pentru orchestră al lui Béla Bartók.

Relația lui Furtwängler cu Adolf Hitler și atitudinea față de Partidul Nazist au ocazionat diverse controverse. Când naziștii au ajuns la putere, în anul 1933, Furtwängler s-a arătat extrem de critic față de aceștia. În anul 1934, i-a fost interzis să dirijeze premiera operei lui Paul Hindemith, „Mathis der Maler"; în semn de protest, Furtwängler a demisionat din postul său de la Opera din Berlin. În anul 1936, fiind din ce în ce mai nemulțumit de regim, dădea senzația că ar putea să calce pe urmele lui Erich Kleiber în exil, când i-a fost oferit postul de dirijor principal la Orchestra Filarmonicii din New York, unde urma să îl înlocuiască pe Arturo Toscanini. Biograful lui Toscanini, Harvey Sachs scrie că însuși Toscanini l-a recomandat pe Furtwängler pentru acest post, acesta fiind unul dintre puținele momente în care Toscanini și-a exprimat admirația pentru un dirjor. Exista așadar orice posibilitate ca Furtwängler să accepte postul, însă un raport al redacției din Berlin al Associated Press (probabil redactat în urma unui ordin secret al lui Hermann Göring), îl informa că este acreditat să își reia postul la Opera din Berlin.

Cu toate acestea, Furtwängler nu a devenit niciodată membru al Partidului Nazist și nici nu le-a aprobat acțiunile, asemeni compozitorului Richard Strauss.

Furtwängler avea o tehnică de dirijat unică. Considera muzica simfonică o adevărată creație a naturii care nu poate fi împlinită subiectiv decât prin sunet. De aceea, compozitori precum Beethoven, Brahms și Bruckner erau centrali în reportoriul lui Furtwängler. Gesturile sale aveau prea puține în comun cu ritmurile muzicii, în timp ce mișcările sale fizice erau descrise de către un membru al orchestrei ca cele ale „unei marionete". În general, Furtwängler își ținea baghera aproape de corp, iar stânga era întinsă larg, conferind orchestei expresia unei fraze. Interpretarea operelelor lui Beethoven, Bruckner și Wagner, efectuată de către Furtwängler reprezintă un punct de referință important în prezent.

Celebrul dirijor Sergiu Celibidache a fost elevul lui Furtwängler.

Beethoven şi simfoniile

Pentru mulţi, cuvântul „simfonie" este sinonim cu lucrările lui Ludwig van Beethoven. Dar ce indică în mod precis acest cuvânt? Oamenii îl folosesc des, dar ce este o „simfonie", în adevăratul sens al cuvântului? Beethoven şi-a petrecut o mare parte din carieră, cizelând forma simfoniei. Să explorăm această formă de compoziţie muzicală care continuă să se bucure de succes şi astăzi şi care reprezintă moştenirea lăsată de cariera lui Beethoven.

Simfonia este o compoziţie muzicală, deseori de mari dimensiuni şi destinată interpretării de către o orchestră. Simfonia nu implică o formă anume. Deşi multe simfonii sunt lucrări tonale în patru mişcări, prima dintre acestea în forma de sonată şi, deseori, sunt descrise de teoreticienii din acest domeniu ca având structura unei simfonii „clasice", chiar şi în cazul anumitor simfonii ale unor maeştri sacri ai acestei forme, Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart şi Ludwig van Beethoven nu se conformează acestui model.

Istoricul termenului

TERMENUL „SIMFONIE" DERIVĂ din grecescul Συμφωνία, care înseamnă „cosonanță". Isidore din Sevilia a fost primul care a folosit cuvântul latinesc „symphonia" pentru a denumi un instrument de percuție cu două capete. În Franța evului mediu dezvoltat și târziu (1155-1377), „symphonie" era numele unei flașnete (organistrum). În Anglia evului mediu târziu, termenul „symphony" era utilizat în ambele sensuri, în timp ce începând cu secolul al XVI-lea a fost egalat cu țambalul. În Germania, „symphonie" era un termen generic pentru spinetă și clavecin, din cea de-a jumătate a secolului al XVI-lea până în secolul al XVIII-lea. Purtând sensul de „cuvinte împreunate", termenul apare și în titlurile anumitor lucrări ale unor compozitori din secolele al XVI-lea și al XVII-lea, inclusiv Giovanni Gabrieli („Sacrae symphoniae") și Heinrich Schütz („Symphoniae sacrae").

Compozițiile muzicale care, din secolul al XVII-lea și pe întreg parcursul perioadei baroce, sunt denumite tot mai frecvent „simfonii" (în italiană: „sinfonia") fac parte, de obicei dintr-o operă mai mare și pot fi piese instrumentale utilizate în opere, sonate și concerte. „Sinfonia" sau uvertura italiană se caracteriza, în secolul al XVIII-lea, printr-o structură standard compusă din trei mișcări contrastante: rapid-lent-rapid. Este forma considerată ca fiind predecesoarea simfoniei orchestrale. Termenii „uvertură", „simfonie" și „sinfonia" sunt acceptați, în general, ca fiind intreșanjabili pentru o bună perioadă a secolului al XVIII-lea.

Un alt precursor al simfoniei este considerat „ripieno concerto" (grup mare de instrumente) — o formă relativ neexplorată, asemănătoare unui concert pentru coarde și bas, dar fără instrumente solo. Cel mai cunoscut compozitor al acestei forme este Giuseppe Torelli (șase concerte, opus 5, 1698). Și Antonio Vivaldi a compus lucrări de acest tip. Poate cel mai cunoscut „ripieno concerto" este Concertul Brandenburg nr. 3 al lui Johann Sebastian Bach.

▲ Franz Schubert era un admirator al lui Beethoven.

Simfoniile secolului al XVIII-lea

Simfoniile timpurii au în comun cu uverturile și cu „ripieno concerto" existența celor trei mișcări, rapid-lent-rapid. Totuși, spre deosebire de „ripieno concerto" care utilizează forma riturnelei (scurt refren, interludiu instrumental) a concertului, cel puțin prima mișcare a acestor simfonii este în formă binară. Simfoniile se deosebesc de uverturile italiene prin aceea că sunt compuse pentru a fi desfășurate independent în concerte și nu de a introduce și activitate de scenă — deși o compoziție scrisă inițial ca uvertură este utilizată mai apoi ca simfonie și vice versa. Cea mai mare parte a acestor simfonii timpurii sunt în cheie majoră.

În această perioadă, fie că erau scrise pentru un concert, operă sau biserică, simfoniile nu erau considerate lucrări majore într-un program: deseori ele erau împărțile între diferite alte lucrări sau extrase din suite și uverturi. Dominantă era

„Ich werde im Himmel hören!" („Voi auzi în Ceruri!")

muzica vocală, iar simfoniile conțineau preludii, interludii și postludii. La acea vreme, cele mai multe simfonii erau relativ scurte, având o durată între 10 și 20 de minute.

Stilul italian al simfoniei, utilizat deseori ca uvertură și inter-acte în cadrul teatrului de operă a devenit o formă standard compusă din trei mișcări: o mișcare rapidă, allegro; o mișcare lentă; și apoi o altă mișcare rapidă. Primele simfonii ale lui Mozart sunt compuse după această schemă. Forma timpurie în trei mișcări va fi, în cele din urmă, înlocuită de o structură compusă din patru mișcări care, astfel, a devenit dominantă spre sfârșitul secolului al XVIII-lea și cea mai mare parte a secolului al XIX-lea. Această structură simfonică a fost influențată de practica germană și va fi asociată cu stilul clasic al lui Haydn și al lui Mozart. Schimbările importate au fost adăugarea unei mișcări de dans și schimbarea în caracterul primei mișcări, devenind „prima între egali".

O ceremonie comemorativă, organizată în anul 1962 la teatrul în care Beethoven a trăit, în Viena.

Forma obişnuită în patru mişcări se va modifica, astfel:

Scurtă introducere, formă binară sau ceea ce avea să devină forma sonatei Partea a doua, lentă Menuetul (partea a treia) are două triouri în metrul ternar (în trei timpi) Finalul, uneori în metrul sonatei, are tempo rapid și formă de rondo sau sonată-rondă.

Existau diverse variații ale acestei structuri, de exemplu în ordinea mișcărilor de mijloc sau în adăugarea unei introduceri lente la prima mișcare. Prima simfonie cunoscută care a introdus menuetul ca cea de-a treia mișcare este o lucrare în Re major din anul 1740 a lui Georg Matthias Monn; primul compozitor care a introdus în mod clar un menuet ca parte a celei de-a patra mișcări a fost Johann Stamitz.

Cele mai cunoscute simfonii timpurii au fost compuse în Viena și Mannheim. Printre reprezentanții acestei forme în Viena se numără Georg Christoph Wagenseil, Wenzel Raimund Birck și Georg Monn, în timp ce școala Mannheim îl are ca reprezentant pe Johann Stamitz. Cu toate acestea, se compuneau simfonii în întreaga Europă, exemple în acest sens fiind Giovanni Battista Sammartini, Andrea Luchesi și Antonio Brioschi din Italia, Carl Philipp Emanuel Bach din nordul Germaniei, Leopold Mozart din Salzburg, François-Joseph Gossec din Paris și Johann Christian Bach și Karl Friedrich Abel din Londra.

◂ Johannes Brahms a fost compozitor german, autor a patru simfonii.

▾ Un afiș din anii '60 al casei de întregistrări Philips care îl utilizează pe Beethoven ca motiv.

Alți compozitori vienezi remarcabili de mai târziu au fost Johann Baptist Vanhal, Karl Ditters von Dittersdorf și Leopold Hoffmann. Cei mai importanți compozitori de simfonii de la sfârșitul secolului al XVIII-lea sunt Joseph Haydn, care a scris cel puțin 108 simfonii în decursul a 36 de ani și Wolfgang Amadeus Mozart care a scris 56 de simfonii în 24 de ani.

Simfonia în secolul al XIX-lea

Odată cu dezvoltarea orchestrelor profesioniste, simfonia a obținut un rol mult mai importat în concert, în perioada 1790 și 1820. Primul Concert al Academiei, susținut de Ludwig van Beethoven anunța ca atracție a programului „Hristos pe Muntele Măslinilor" și nu cele două simfonii ale sale și un concert pentru pian.

Beethoven a dezvoltat în mod spectaculos simfonia. Simfonia a III-a, „Eroica" are o desfășurare și o amplitudine emoțională care o diferențiază de restul lucrărilor timpurii. Simfonia a IX-a a făcut un pas fără precedent, și anume includerea unor părți cu soliști vocali și cor în ultima mișcare, transformând-o într-o simfonie corală. Hector Berlioz, creatorul termenului „simfonie corală" și-a construit acest concept în simfonia dramatică „Romeo și Julieta", explicându-și intenția într-o introducere de cinci paragrafe la lucrare. Beethoven și Franz Schubert au înlocuit menuetul rafinat cu un scherzo mai vivace. În Simfonia Pastorala, o lucrare programatică, compozitorul a introdus o secțiune „furtună" înaintea mișcării finale; Simfonia Fantastica a lui Berlioz, de asemenea o lucrare programatică, are atât un marș, cât și un vals, și cinci mișcări, în loc de cele patru obișnuite.

Simfoniile lui Robert Schumann și Felix Mendelssohn-Bartholdy, compozitori germani, au adus un plus de valoare vocabularului muzicii romantice. Anumiți compozitori au scris simfonii cu caracter explicit programatic, precum Hector Berlioz și maghiarul Franz Liszt. Johannes Brahms, care i-a luat ca punct de pornire pe Schumann și Mendelssohn, au compus simfonii cu niveluri foarte înalte de unități structurale; alți compozitori importanți de simfonii ai secolului al XIX-lea au fost Anton Bruckner, Antonín Dvořák și Piotr Ilici Ceaikovski.

Pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, anumiți organiști francezi și-au denumit unele dintre propriile compoziții „simfonii": instrumentele lor (multe

În 1990, cădea Zidul Berlinului. Pe tot parcursul acestor evenimente s-a intonat Simfonia a IX-a. Consiliul Europei a fost cel care a decis, în 1972, ca „Oda bucuriei" (ultima parte a Simfoniei a IX-a) să devina imnul său, iar în 1985, Statele Membre UE l-au adoptat ca imn oficial al Uniunii Europene.

▸ Herbert von Karajan a fost un dirijor austriac care a dirijat deseori simfoniile lui Beethoven.

◂ Gustav Mahler a compus mai multe simfonii și este cunoscut pentru rezultatele sale prolifice în calitate de compozitor.

construite de către Aristide Cavaillé-Coll) au permis o abordare orchestrală. Simfoniile orchestrale ale lui Charles-Marie Widor și Louis Vierne sunt auzite mai rar decât simfoniile organice.

Simfonia secolului al XX-lea

La începutul secolului al XX-lea, Gustav Mahler a scris simfonii de lungă durată, cea de-a opta fiind denumită „Simfonia celor o mie" datorită forțelor necesare pentru a o interpreta. Secolul al XX-lea se caracterizează printr-o diversificare în stil și conținut a simfoniilor. Unii compozitori, precum Serghei Rachmaninoff și Carl Nielsen au continuat să scrie în forma tradițională cu patru mișcări, în timp ce alți compozitori au adoptat abordări diferite: ultima simfonie a lui Jean Sibelius, Simfonia nr. 7, este alcătuită dintr-o singură mișcare.

Au rămas, desigur, anumite tendințe: în general, simfoniile și-au păstrat caracterul de lucrări orchestrale. Simfoniile cu părți vocale sau părți pentru instrumente solo au reprezentat mai degrabă excepții. Pentru ca o lucrare să poate fi numită simfonie este nevoie încă de un anumit grad de sofisticare și de seriozitate a scopului. Cuvântul „sinfonietta" a intrat în uz pentru a desemna o lucrare mai „ușoară" decât o simfonie („Sinfonietta" lui Leoš Janáček este unul dintre cele mai bune exemple).

Secolul al XX-lea a cunoscut o creștere a numărului de lucrări care puteau fi încadrate rezonabil la categoria simfonii, dar cărora compozitorul le-a oferit o altă denumire. De exemplu, Concertul pentru orchestră al lui Béla Bartók și „Das Lied von der Erde" al lui Mahler sunt, uneori, analizate drept simfonii.

Compozitorii au continuat să scrie lucrări pe care le denumeau simfonii, deși ceea ce definește exact o simfonie nu este stabilit cu exactitate. Lucrările ca cele semnate de Witold Lutosławski, Olivier Messiaen, Luciano Berio, Glenn Branca și Philip Glass denotă un scop artistic care nu vizează neapărat conformitatea cu o anumită tradiție simfonică.

▾ Scenă din filmul „Immortal Beloved" („Iubire nemuritoare"), un film biografic despre Beethoven.

◂ Johann Sebastian Bach, maestrul perioadei baroce și unul dintre cei mai mari compozitori din toate timpurile. Muzica barocă se diferenția de simfoniile din perioada clasică.

100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

BEETHOVEN

DeAGOSTINI